

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 18 grudnia 2025 r.*

Odwołanie – Wspólna polityka w dziedzinie azylu i imigracji – Rozporządzenie (UE) 2019/1896 – Europejskie zintegrowane zarządzanie granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej – Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna – Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) – Zobowiązania ciążące na Frontexie w zakresie ochrony praw podstawowych – Praktyki polegające na uproszczonym odsyłaniu (pushback) do państwa trzeciego w regionie Morza Egejskiego – Odpowiedzialność pozaumowna Frontexu – Rzeczywista i pewna szkoda – Ciężar dowodu – Skuteczna ochrona sądowa – Uprawdopodobnienie – Ciążący na Sądzie Unii Europejskiej obowiązek zbadania sprawy

W sprawie C-136/24 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 19 lutego 2024 r.,

Alaa Hamoudi, którego reprezentowali początkowo F. Gatta, avvocato, a następnie F. Gatta, avvocato, oraz A. Musco Eklund, profesorka, których wspierała J. De Coninck, ekspertka,

wnoszący odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex), którą reprezentowali początkowo C. Carroll i R.-A. Popa, w charakterze pełnomocników, których wspierał B. Wägenbaur, adwokat, a następnie H.Y. Caniard, C. Carroll i R.-A. Popa, w charakterze pełnomocników, których wspierał B. Wägenbaur, adwokat,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, T. von Danwitz, wiceprezes, F. Biltgen, K. Jürimäe, L. Arastey Sahún, I. Ziemele, J. Passer, O. Spineanu-Matei, prezesi izb, S. Rodin, D. Gratsias, M. Gavalec, Z. Csehi i B. Smulders (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: R. Norkus,

sekretarz: C. Strömholm, administratorka,

* Język postępowania: angielski.

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 4 lutego 2025 r.,

po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 10 kwietnia 2025 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 W swoim odwołaniu Alaa Hamoudi wnosi o uchylenie postanowienia Sądu Unii Europejskiej z dnia 13 grudnia 2023 r., Hamoudi/Frontex (T-136/22, zwanego dalej „zaskarżonym postanowieniem”, EU:T:2023:821), w którym Sąd oddalił jego skargę opartą na art. 268 TFUE mającą na celu uzyskanie naprawienia szkody niemajątkowej, jaką miał ponieść w wyniku naruszeń prawa Unii, jakich miała dopuścić się Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) w związku ze środkami polegającymi na wydaleniu podjętymi wobec niego przez organy greckie.

Ramy prawne

Rozporządzenie (UE) 2019/1896

- 2 W motywach 2, 3, 24, 81 i 103 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz uchylenia rozporządzeń (UE) nr 1052/2013 i (UE) 2016/1624 (Dz.U. 2019, L 295, s. 1) wskazano:

- „(2) Europejska Agencja Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach państw członkowskich Unii Europejskiej została ustanowiona rozporządzeniem Rady (WE) nr 2007/2004 [z dnia 26 października 2004 r. ustanawiającym Europejską Agencję Zarządzania Współpracą na Zewnętrznych Granicach państw członkowskich Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, L 349, s. 1)]. Od rozpoczęcia swojego funkcjonowania w dniu 1 maja 2005 r. skutecznie wspierała ona państwa członkowskie we wdrażaniu operacyjnych aspektów zarządzania granicami zewnętrznymi za pomocą wspólnych operacji i szybkich interwencji na granicy, analizy ryzyka, wymiany informacji, stosunków z państwami trzecimi oraz powrotów osób powracających.
- (3) Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach państw członkowskich Unii Europejskiej przemianowano na Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej [...], powszechnie zwaną Frontex, a jej zadania zostały rozszerzone, z zachowaniem pełnej ciągłości we wszystkich działaniach i procedurach [...]. Zasadniczymi zadaniami [Frontexu] powinno być: ustanowienie strategii technicznej i operacyjnej w ramach wdrażania wieloletniego cyklu polityki strategicznej na rzecz europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami; nadzorowanie efektywnego funkcjonowania kontroli granicznej na granicach zewnętrznych; przeprowadzanie analiz ryzyka i ocen narażenia, udzielanie państwom członkowskim i państwom trzecim zwiększonej pomocy technicznej i operacyjnej poprzez wspólne operacje i szybkie interwencje na granicy; zapewnianie praktycznego wdrożenia środków w sytuacji wymagającej pilnego podjęcia działań na granicach zewnętrznych; udzielanie pomocy

technicznej i operacyjnej w celu wsparcia akcji poszukiwania i ratowania osób znajdujących się w niebezpieczeństwie na morzu; a także organizowanie, koordynowanie i prowadzenie operacji powrotowych i interwencji powrotowych.

[...]

- (24) Rozszerzenie zakresu zadań i kompetencji [Frontexu] powinno iść w parze ze wzmocnieniem gwarancji praw podstawowych oraz zwiększeniem zakresu rozliczalności i odpowiedzialności, w szczególności w odniesieniu do wykonywania uprawnień wykonawczych przez personel statutowy.

[...]

- (81) [Frontex powinien] – przy pełnym poszanowaniu praw podstawowych oraz bez uszczerbku dla odpowiedzialności państw członkowskich za wydawanie decyzji nakazujących powrót – udzielać państwom członkowskim pomocy technicznej i operacyjnej w procesie powrotu, w tym w identyfikacji obywateli państw trzecich oraz innych działaniach państw członkowskich poprzedzających powrót i związanych z powrotami. [Frontex powinien] ponadto wspierać państwa członkowskie w uzyskiwaniu dokumentów podróży do celów powrotu we współpracy z władzami odpowiednich państw trzecich.

[...]

- (103) Niniejsze rozporządzenie nie narusza praw podstawowych i zasad uznanych w art. 2 i 6 TUE i w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej »Kartą«), w szczególności poszanowania godności człowieka, prawa do życia, zakazu tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, zakazu handlu ludźmi, prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawa do ochrony danych osobowych, prawa do dostępu do dokumentów, prawa do azylu i ochrony w przypadkach usunięcia z terytorium państwa i wydalenia, zasady non-refoulement, niedyskryminacji ani praw dziecka”.

- 3 Artykuł 1 tego rozporządzenia, zatytułowany „Przedmiot”, stanowi:

„Niniejszym rozporządzeniem ustanawia się Europejską Straż Graniczną i Przybrzeżną, aby zapewnić europejskie zintegrowane zarządzanie granicami na granicach zewnętrznych w celu skutecznego zarządzania tymi granicami przy pełnym poszanowaniu praw podstawowych oraz w celu zwiększenia skuteczności unijnej polityki w zakresie powrotów.

Niniejsze rozporządzenie dotyczy wyzwań związanych z migracją oraz potencjalnych przyszłych wyzwań i zagrożeń na granicach zewnętrznych. Zapewnia ono wysoki poziom bezpieczeństwa wewnętrznego w Unii przy pełnym poszanowaniu praw podstawowych, gwarantując jednocześnie swobodny przepływ osób w Unii. Przyczynia się ono do wykrywania, zapobiegania i zwalczania przestępczości transgranicznej na granicach zewnętrznych”.

- 4 Artykuł 4 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna”, głosi:

„Organy krajowe państw członkowskich odpowiedzialne za zarządzanie granicami, w tym straże przybrzeżne w zakresie realizowanych przez nie zadań kontroli granicznej, organy krajowe odpowiedzialne za powroty oraz [Frontex] tworzą Europejską Straż Graniczną i Przybrzeżną”.

5 Artykuł 5 tego samego rozporządzenia, zatytułowany „[Frontex]”, przewiduje w ust. 3 i 4:

„3. W celu zapewnienia spójnego europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami [Frontex] ułatwia stosowanie unijnych środków dotyczących zarządzania granicami zewnętrznymi, w szczególności [rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz.U. 2016, L 77, s. 1)], oraz środki unijne dotyczące powrotów.

4. [Frontex] przyczynia się do ciągłego i jednolitego stosowania prawa Unii, w tym dorobku Unii w dziedzinie praw podstawowych, w szczególności [Karty], na granicach zewnętrznych. Działania [Frontexu] w tym zakresie obejmują wymianę dobrych praktyk”.

6 Artykuł 7 rozporządzenia 2019/1896, zatytułowany „Wspólna odpowiedzialność”, ma następujące brzmienie:

„1. Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna wdraża europejskie zintegrowane zarządzanie granicami w ramach wspólnej odpowiedzialności [Frontexu] oraz organów krajowych odpowiedzialnych za zarządzanie granicami, w tym straży przybrzeżnych w zakresie realizowanych przez nie operacji ochrony granic morskich i wszelkich innych zadań kontroli granicznej. Państwa członkowskie nadal są w pierwszym rzędzie odpowiedzialne za zarządzanie swoimi odcinkami granic zewnętrznych.

[...]

4. [Frontex] wspiera stosowanie środków unijnych odnoszących się do zarządzania granicami zewnętrznymi i wykonywania decyzji nakazujących powrót przez wzmacnianie, ocenę i koordynację działań państw członkowskich oraz przez udzielanie pomocy technicznej i operacyjnej w zakresie wprowadzania tych środków w życie oraz w kwestii powrotów. [Frontex] nie wspiera żadnych środków ani nie uczestniczy w żadnych działaniach związanych z kontrolą na granicach wewnętrznych. [Frontex] jest w pełni odpowiedzialn[y] i rozliczaln[y] za wszelkie podejmowane przez siebie decyzje oraz wszelkie swoje działania, które należą do je[go] wyłącznej kompetencji na mocy niniejszego rozporządzenia.

[...]”.

7 Artykuł 10 tego rozporządzenia, zatytułowany „Zadania [Frontexu]”, stanowi:

„1. [Frontex] realizuje następujące zadania:

- a) monitorowanie ruchów migracyjnych i przeprowadzanie analizy ryzyka w odniesieniu do wszystkich aspektów zintegrowanego zarządzania granicami;
- b) monitorowanie potrzeb operacyjnych państw członkowskich związanych z realizacją powrotów, w tym poprzez zbieranie danych operacyjnych;

[...]

- e) monitorowanie przestrzegania praw podstawowych we wszystkich swoich działaniach na granicach zewnętrznych i w operacjach powrotowych;

[...]

- g) wspomaganie państw członkowskich w sytuacjach wymagających zwiększonej pomocy technicznej i operacyjnej na granicach zewnętrznych poprzez koordynację i organizację wspólnych operacji, z uwzględnieniem faktu, że niektóre sytuacje mogą obejmować nadzwyczajne sytuacje humanitarne i ratownictwo na morzu zgodnie z prawem Unii i prawem międzynarodowym;

[...]”.

- 8 Artykuł 36 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Działania [Frontexu] na granicach zewnętrznych”, stanowi w ust. 2:

„[Frontex] organizuje odpowiednią pomoc techniczną i operacyjną dla przyjmującego państwa członkowskiego i może, działając zgodnie z odpowiednim prawem Unii i prawem międzynarodowym, w tym zasadą non-refoulement, przyjąć jeden lub większą liczbę następujących środków:

- a) koordynacja wspólnych operacji jednego lub większej liczby państw członkowskich oraz rozmieszczenie stałej służby i wyposażenia technicznego;
- b) organizacja szybkich interwencji na granicy i rozmieszczenie stałej służby i wyposażenia technicznego;

[...]

- e) w ramach operacji, o których mowa w lit. a), b) i c) niniejszego ustępu, oraz zgodnie z [rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 656/2014 z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającym zasady ochrony zewnętrznych granic morskich w kontekście współpracy operacyjnej koordynowanej przez Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Granicach Zewnętrznych państw członkowskich Unii Europejskiej (Dz.U. 2014, L 189, s. 93)] i prawem międzynarodowym, udzielanie pomocy technicznej i operacyjnej państwom członkowskim i państwom trzecim poprzez wsparcie akcji poszukiwania i ratowania osób znajdujących się w niebezpieczeństwie na morzu, jakie mogą być podejmowane podczas operacji ochrony granic morskich;

[...]”.

- 9 Artykuł 37 tego samego rozporządzenia, zatytułowany „Inicjowanie wspólnych operacji i szybkich interwencji na granicach zewnętrznych”, przewiduje:

„1. Państwo członkowskie może zwrócić się do [Frontexu] o uruchomienie wspólnych operacji w celu stawienia czoła nadchodzącym wyzwaniom, w tym nielegalnej imigracji, obecnym lub przyszłym zagrożeniom na swoich granicach zewnętrznych lub przestępczości transgranicznej, lub o udzielenie zwiększonej pomocy technicznej i operacyjnej przy realizacji swoich obowiązków w zakresie kontroli granic zewnętrznych. W ramach takiego wniosku państwo członkowskie może również wskazać profile członków personelu operacyjnego potrzebnego do danej wspólnej operacji, w tym w stosownym przypadku, tych członków personelu, którzy mają uprawnienia wykonawcze.

2. Na wniosek państwa członkowskiego stojącego w obliczu szczególnych i wyjątkowo trudnych wyzwań, w szczególności w przypadku masowego napływu do punktów na granicach zewnętrznych obywateli państw trzecich usiłujących przedostać się na terytorium tego państwa członkowskiego w sposób niedozwolony, [Frontex] może uruchomić na ograniczony czas na terytorium tego przyjmującego państwa członkowskiego szybką interwencję na granicy.

3. Dyrektor wykonawczy ocenia, zatwierdza i koordynuje wnioski państw członkowskich dotyczące wspólnych operacji lub szybkich interwencji na granicy. Wspólne operacje i szybkie interwencje na granicy są poprzedzone dokładną, wiarygodną i aktualną analizą ryzyka, co umożliwia [Frontexowi] uszeregowanie zawnioskowanych wspólnych operacji i szybkich interwencji na granicy pod względem priorytetu, biorąc pod uwagę poziomy ryzyka przypisane odcinkom granicy zewnętrznej, zgodnie z art. 34, oraz dostępność zasobów.

[...]”.

10 Zgodnie z art. 38 rozporządzenia 2019/1896, zatytułowanym „Plany operacyjne wspólnych operacji”:

„1. Przygotowując wspólną operację, dyrektor wykonawczy, we współpracy z przyjmującym państwem członkowskim, sporządza wykaz niezbędnego wyposażenia technicznego, personelu i profili członków personelu, w tym, w stosownych przypadkach, członków personelu mających uprawnienia wykonawcze, wymagających zezwolenia zgodnie z art. 82 ust. 2. [...]

2. Dyrektor wykonawczy przygotowuje plan operacyjny wspólnych operacji na granicach zewnętrznych. Dyrektor wykonawczy i przyjmujące państwo członkowskie, po starannym i terminowym zasięgnięciu opinii uczestniczących państw członkowskich, uzgadniają plan operacyjny, określający szczegółowo aspekty organizacyjne i proceduralne wspólnej operacji.

3. Plan operacyjny jest wiążący dla [Frontexu], przyjmującego państwa członkowskiego i uczestniczących państw członkowskich. Obejmuje on wszystkie elementy uznane za niezbędne do realizacji wspólnej operacji, w tym:

[...]

d) opis zadań, w tym tych, które wymagają uprawnień wykonawczych, zakresu odpowiedzialności, w tym w kwestii poszanowania praw podstawowych i wymogów dotyczących ochrony danych, oraz specjalnych poleceń dla zespołów, w tym w zakresie dopuszczalnego korzystania z baz danych i dopuszczalnego stosowania broni służbowej, amunicji i wyposażenia w przyjmującym państwie członkowskim;

[...]

i) system sprawozdawczości i oceny zawierający poziomy odniesienia dla sprawozdania z oceny, w tym w zakresie ochrony praw podstawowych, oraz ostateczny termin składania sprawozdania z oceny końcowej;

[...]

l) ogólne instrukcje dotyczące sposobu zapewnienia ochrony praw podstawowych podczas działań operacyjnych [Frontexu];

[...]”.

- 11 Artykuł 39 tego rozporządzenia, zatytułowany „Procedura uruchamiania szybkiej interwencji na granicy”, stanowi:

„1. Wniosek państwa członkowskiego o uruchomienie szybkiej interwencji na granicy zawiera opis sytuacji, możliwe cele i planowane potrzeby oraz profile potrzebnych członków personelu, w tym, w stosownych przypadkach, członków personelu mających uprawnienia wykonawcze. [...]

[...]

5. Dyrektor wykonawczy podejmuje decyzję w sprawie wniosku o uruchomienie szybkiej interwencji na granicy w ciągu dwóch dni roboczych od dnia otrzymania wniosku. Dyrektor wykonawczy powiadamia jednocześnie na piśmie o swojej decyzji wnioskujące państwo członkowskie i zarząd. W decyzji podaje się główne powody, dla których została ona podjęta.

[...]

8. Dyrektor wykonawczy wraz z przyjmującym państwem członkowskim przygotowują i uzgadniają natychmiast, a w żadnym razie nie później niż w ciągu trzech dni roboczych od dnia decyzji, plan operacyjny zgodny z art. 38 ust. 2.

[...]”.

- 12 Artykuł 44 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Koordynator”, ma następujące brzmienie:

„1. [Frontex] zapewnia operacyjne wdrażanie wszystkich aspektów organizacyjnych wspólnych operacji, projektów pilotażowych lub szybkich interwencji na granicy, w tym obecność personelu statutowego.

[...]

3. Koordynator działa w imieniu [Frontexu] w zakresie wszystkich aspektów rozmieszczenia zespołów. Rola koordynatora polega na wspieraniu współpracy i koordynacji między przyjmującymi i uczestniczącymi państwami członkowskimi. Co najmniej jeden obserwator praw podstawowych pomaga i doradza koordynatorowi. Koordynator w szczególności:

[...]

b) monitoruje prawidłową realizację planu operacyjnego, w tym, we współpracy z obserwatorami praw podstawowych, w kwestii ochrony praw podstawowych, i składa dyrektorowi wykonawczemu sprawozdania na ten temat;

[...]

d) składa dyrektorowi wykonawczemu sprawozdanie, jeżeli polecenia wydane zespołom przez przyjmujące państwo członkowskie są niezgodne z planem operacyjnym, w szczególności w odniesieniu do praw podstawowych, i – w stosownych przypadkach – sugeruje dyrektorowi wykonawczemu rozważenie przyjęcia decyzji zgodnie z art. 46.

[...]”.

- 13 Artykuł 46 tego rozporządzenia, zatytułowany „Decyzja o zawieszeniu, zakończeniu lub niepodejmowaniu działań”, przewiduje w ust. 4 i 5:

„4. Dyrektor wykonawczy, po zasięgnięciu opinii urzędnika ds. praw podstawowych i poinformowaniu zainteresowanego państwa członkowskiego, wycofuje finansowanie działania [Frontexu] lub zawiesza lub kończy działanie [Frontexu], w całości lub w części, jeżeli uzna, że występują naruszenia praw podstawowych lub zobowiązań w zakresie ochrony międzynarodowej związane z danym działaniem, mające poważny charakter lub mogące się powtarzać.

5. Dyrektor wykonawczy, po zasięgnięciu opinii urzędnika ds. praw podstawowych, podejmuje decyzję o niepodejmowaniu przez [Frontex] działania, w przypadku którego uważa, że już od początku działania istniałyby poważne podstawy do jego zawieszenia lub zakończenia z uwagi na fakt, iż mogłoby ono prowadzić do naruszeń praw podstawowych lub zobowiązań w zakresie ochrony międzynarodowej mających poważny charakter. Dyrektor wykonawczy informuje o tej decyzji zainteresowane państwo członkowskie”.

- 14 Artykuł 48 rozporządzenia 2019/1896, zatytułowany „Powroty”, stanowi w ust. 1:

„Bez dokonywania kontroli merytorycznej decyzji nakazujących powrót, w przypadku których państwa członkowskie pozostają wyłącznie właściwe, w poszanowaniu praw podstawowych, ogólnych zasad prawa Unii i prawa międzynarodowego, w tym ochrony międzynarodowej, w poszanowaniu zasady non-refoulement i praw dziecka, w odniesieniu do powrotów, [Frontex]:

a) udziela państwom członkowskim pomocy technicznej i operacyjnej w dziedzinie powrotów, w tym:

(i) w zbieraniu informacji niezbędnych do wydania decyzji nakazujących powrót, identyfikacji obywateli państw trzecich podlegających procedurom powrotu oraz innym działaniom państw członkowskich poprzedzającym powrót, związanym z powrotem oraz następujących po przybyciu i po powrocie, w celu stworzenia zintegrowanego systemu zarządzania powrotami między właściwymi organami państw członkowskich, z udziałem odpowiednich organów państw trzecich i innych odpowiednich zainteresowanych stron;

[...]”.

- 15 Artykuł 80 tego rozporządzenia, zatytułowany „Ochrona praw podstawowych i strategia w zakresie praw podstawowych”, ma następujące brzmienie:

„1. Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna gwarantuje ochronę praw podstawowych przy realizacji swoich zadań wynikających z niniejszego rozporządzenia zgodnie z właściwym prawem Unii, w szczególności z Kartą, i właściwym prawem międzynarodowym, w tym Konwencją [dotyczącą statusu uchodźców, podpisaną w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r.] [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, s. 150, nr 2545 (1954)], uzupełnioną [Protokołem dotyczącym statusu uchodźców, sporządzonym w Nowym Jorku w dniu 31 stycznia 1967 r.], Konwencją o prawach dziecka [przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r.] [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 1577, s. 3, nr 27531 (1990)] i zobowiązaniami dotyczącymi dostępu do ochrony międzynarodowej, w szczególności zasadą non-refoulement.

W tym celu [Frontex], przy udziale i po aprobacie urzędnika ds. praw podstawowych, opracowuje, wdraża i rozwija strategię i plan działania w zakresie praw podstawowych, w tym skuteczny mechanizm monitorowania przestrzegania praw podstawowych we wszystkich działaniach [Frontexu].

2. Przy realizacji swoich zadań Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna zapewnia, aby nikt, wbrew zasadzie non-refoulement, nie był zmuszony do zejścia na ląd, zmuszony do wejścia lub doprowadzony ani w żaden inny sposób przekazany lub oddany organom danego państwa, w którym istnieje między innymi poważne ryzyko, iż osoba ta zostałaby poddana karze śmierci, torturom, prześladowaniom lub innemu nieludzkiemu bądź poniżającemu traktowaniu albo karaniu, lub jeśli życie lub wolność tej osoby byłyby zagrożone ze względu na jej rasę, religię, przynależność państwową, orientację seksualną, przynależność do szczególnej grupy społecznej lub poglądy polityczne lub państwa, w którym osoba taka może zostać wydalona, zmuszona do powrotu, poddana ekstradycji lub zawrócona do innego państwa z naruszeniem zasady non-refoulement.

3. Przy realizacji swoich zadań Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna uwzględnia szczególne potrzeby dzieci, małoletnich bez opieki, osób niepełnosprawnych, ofiar handlu ludźmi, osób wymagających pomocy medycznej, osób potrzebujących ochrony międzynarodowej, osób znajdujących się w niebezpieczeństwie na morzu oraz innych osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji i zaspokaja te potrzeby w ramach przysługującego jej mandatu. We wszystkich prowadzonych przez siebie działaniach Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna poświęca szczególną uwagę prawom dziecka i zapewnia poszanowanie dobra dziecka.

[...]”.

- 16 Artykuł 97 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Odpowiedzialność prawna”, stanowi w ust. 4:

„W przypadku odpowiedzialności pozaumownej [Frontex] naprawia szkodę – wyrządzoną przez je[go] jednostki lub członków je[go] personelu przy wykonywaniu ich obowiązków, w tym obowiązków związanych z wykonywaniem uprawnień wykonawczych – zgodnie z zasadami ogólnymi wspólnymi dla ustawodawstw państw członkowskich”.

Regulamin postępowania przed Sądem

- 17 Artykuł 88 regulaminu postępowania przed Sądem przewiduje:

„1. Środki organizacji postępowania i środki dowodowe mogą być podejmowane lub zmieniane w każdym stadium postępowania, z urzędu albo na wniosek strony głównej.

2. Wniosek, o którym mowa w § 1, wskazuje precyzyjnie przedmiot zamierzonych środków oraz powody mające uzasadnić ich podjęcie. Jeżeli wniosek ten został złożony po pierwszej wymianie pism procesowych, strona go składająca wskazuje powody, dla których nie mogła wystąpić z nim wcześniej.

3. W razie wystąpienia z wnioskiem o zastosowanie środków organizacji postępowania lub środków dowodowych, prezes umożliwia pozostałym stronom ustosunkowanie się do tego wniosku”.

18 Artykuł 89 tego regulaminu stanowi:

„1. Celem środków organizacji postępowania jest zapewnienie, w jak najlepszy sposób, przygotowania spraw do rozpoznania, prawidłowego przebiegu postępowania oraz rozstrzygania sporów.

2. Celem środków organizacji postępowania jest w szczególności:

- a) zapewnienie prawidłowego przebiegu pisemnego lub ustnego etapu postępowania oraz ułatwienie przeprowadzania dowodów;
- b) określenie kwestii, w odniesieniu do których argumentacja stron wymaga uzupełnienia lub które wymagają przeprowadzenia dowodu;
- c) uściślenie zakresu żądań stron, ich zarzutów i argumentów oraz wyjaśnienie istniejących między nimi kwestii spornych;
- d) ułatwienie przeprowadzenia postępowania ugodowego.

3. Środki organizacji postępowania mogą w szczególności obejmować:

- a) zadawanie pytań stronom;
- b) wzywanie stron do przedstawienia na piśmie lub ustnie stanowisk w przedmiocie niektórych aspektów sporu;
- c) wzywanie stron lub podmiotów trzecich określonych w art. 24 akapit drugi [statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej] do przedstawienia informacji;
- d) wzywanie stron do przedstawienia wszelkich materiałów dotyczących sprawy;
- e) wzywanie stron na posiedzenia.

4. Jeżeli wyznacza się rozprawę, Sąd w miarę możliwości wzywa strony do skoncentrowania ich wystąpień na określonej kwestii lub określonych kwestiach”.

19 Artykuł 90 § 1 tego regulaminu ma następujące brzmienie:

„O środkach organizacji postępowania decyduje Sąd”.

20 Artykuł 91 tego samego regulaminu przewiduje:

„Bez uszczerbku dla postanowień art. 24 i 25 [statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej] do środków dowodowych należą:

- a) osobiste stawiennictwo stron;
- b) wezwanie strony do udzielenia informacji lub przedstawienia wszelkich materiałów dotyczących sprawy;

- c) wezwanie do przedstawienia dokumentów, których udostępnienia odmówiła instytucja w ramach postępowania w przedmiocie legalności tej odmowy;
 - d) zeznania świadków;
 - e) opinie biegłych;
 - f) oględziny”.
- 21 Zgodnie z art. 92 § 1 regulaminu postępowania przed Sądem Sąd wydaje postanowienie określające środki właściwe ze względu na fakty, które mają zostać udowodnione.
- 22 Artykuł 93 tego regulaminu przewiduje:
- „1. Świadka, którego przesłuchanie uznano za konieczne, wzywa się na podstawie postanowienia, o którym mowa w art. 92 § 1; postanowienie to zawiera:
- a) nazwisko, zawód lub stanowisko i miejsce zamieszkania świadka;
 - b) termin i miejsce przesłuchania;
 - c) wskazanie faktów, które mają zostać udowodnione, oraz świadków, których należy przesłuchać w odniesieniu do każdego z tych faktów.
2. Świadców są wzywani przez Sąd, w stosownym przypadku po złożeniu zabezpieczenia, o którym mowa w art. 100 § 1”.
- 23 Artykuł 94 wspomnianego regulaminu brzmi następująco:
- „1. Po ustaleniu tożsamości świadka prezes informuje go, że ma on obowiązek potwierdzenia prawdziwości swoich oświadczeń w sposób określony w § 5 oraz w art. 97.
2. Sąd przesłuchuje świadka po uprzednim wezwaniu stron. Po złożeniu przez świadka zeznań prezes może, na wniosek stron lub z urzędu, skierować do niego pytania.
3. Podobne uprawnienie przysługuje sędziom i rzecznikowi generalnemu.
4. Prezes może zezwolić przedstawicielom stron na zadawanie świadkowi pytań.
5. Z zastrzeżeniem przepisów art. 97 po złożeniu zeznań świadek składa przysięgę w następującym brzmieniu: »Przysięgam, że powiedziałem prawdę, całą prawdę i tylko prawdę«.
6. Sąd może, po zapoznaniu się ze stanowiskiem stron głównych, zwolnić świadka od złożenia przysięgi”.
- 24 Artykuł 95 tego samego rozporządzenia przewiduje:
- „1. Świadców, którzy zostali prawidłowo wezwani, zobowiązani są zastosować się do wezwania i stawić na przesłuchanie.

2. Jeżeli bez uzasadnionego powodu świadek, który został prawidłowo wezwany, nie stawia się przed Sądem, Sąd może nałożyć na niego karę pieniężną w wysokości nieprzekraczającej 5000 EUR i postanowić o doręczeniu kolejnego wezwania na koszt świadka.

3. Taka sama kara może zostać nałożona na świadka, który bez uzasadnionego powodu odmawia składania zeznań lub złożenia przysięgi”.

25 Artykuł 106 regulaminu postępowania przed Sądem stanowi:

„1. Postępowanie przed Sądem obejmuje, w ramach etapu ustnego, rozprawę wyznaczaną z urzędu lub na wniosek strony głównej.

2. Wniosek o przeprowadzenie rozprawy złożony przez stronę główną wskazuje powody, dla których wnosi ona o przedstawienie swojego stanowiska ustnie. Wniosek ten składa się w terminie trzech tygodni od doręczenia stronom powiadomienia o zamknięciu pisemnego etapu postępowania. Termin ten może zostać przedłużony przez prezesa.

3. W braku wniosku, o którym mowa w § 2, Sąd, jeżeli uzna, że akta sprawy wystarczająco wyjaśniają okoliczności zawisłej przed nim sprawy, może zdecydować o wydaniu rozstrzygnięcia w przedmiocie skargi z pominięciem ustnego etapu postępowania. W takim przypadku Sąd może jednakże następnie zdecydować o otwarciu ustnego etapu postępowania”.

26 Artykuł 126 tego regulaminu przewiduje:

„Jeżeli Sąd jest oczywiście niewłaściwy do rozpoznania skargi lub jeżeli skarga jest oczywiście niedopuszczalna albo prawnie oczywiście bezzasadna, Sąd może, na wniosek sędziego sprawozdawcy, w każdej chwili orzec postanowieniem z uzasadnieniem, bez dalszych czynności procesowych”.

Okoliczności powstania sporu

27 Okoliczności poprzedzające powstanie sporu zostały przedstawione w pkt 2–5 i 10 zaskarżonego postanowienia.

„2 [Wnoszący odwołanie] jest obywatelem syryjskim. Podnosi on, że w dniu 28 kwietnia 2020 r. dostał się łodzią z Turcji, razem z grupą innych osób, na terytorium Grecji, a konkretnie na wyspę Samos, aby wystąpić tam z wnioskiem o azyl. Twierdzi on ponadto, że po zejściu na ląd na tej wyspie jego samego oraz jego towarzyszy przechwyciła miejscowa policja oraz że tego samego dnia organy greckie odesłały go z powrotem na morze, gdzie nazajutrz na pokład swojej jednostki zabrała go turecka straż przybrzeżna, która przejęła go na terytorium Turcji (zdarzenie zwane dalej »podnoszonym zdarzeniem w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r.«).

3 Ponadto [wnoszący odwołanie] utrzymuje, że w dniu 29 kwietnia 2020 r., podczas pobytu na morzu, prywatny samolot obserwacyjny, wyposażony ponoć w kamerę i obsługiwany przez Frontex, dwukrotnie przeleciał nad miejscem zdarzenia.

4 [Wnoszący odwołanie] twierdzi, że w następstwie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. został on umieszczony w ośrodku detencyjnym w Turcji, gdzie przetrzymywano go przez 10 dni. Następnie wydano wobec niego nakaz wydalenia i skonfiskowano jego syryjski paszport. W konsekwencji został on uwięziony w Turcji bez dostępu do systemu azylowego i wiódł życie w ukryciu, będąc bezpośrednio zagrożony zawróceniem do Syrii.

5 Z pism procesowych złożonych przed Sądem wynika, że w międzyczasie wnoszącemu odwołanie udało się wjechać na terytorium państw członkowskich Unii i złożyć wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w Niemczech.

[...]

10 W czasie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. na obszarze geograficznym, na którym miało ono miejsce, toczyły się dwa działania operacyjne Frontexu, a mianowicie szybka interwencja na granicy na Morzu Egejskim i wspólna operacja »Posejdon«.

Postępowanie przed Sądem oraz zaskarżone postanowienie

28 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 10 marca 2022 r. wnoszący odwołanie wniosł na podstawie art. 268 i 340 TFUE skargę o zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową, jaką miał ponieść w wyniku niezgodnego z prawem zachowania Frontexu w ramach prowadzonych przez niego operacji na Morzu Egejskim, w szczególności w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. W związku z tym wniosł on o zasądzenie od Frontexu na jego rzecz kwoty 500 000 EUR tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową, jaką miał ponieść w wyniku naruszenia art. 38, 46 i 80 rozporządzenia 2019/1896, a także art. 1 (godność człowieka), art. 2 (prawo do życia), art. 3 (prawo człowieka do integralności), art. 4 (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania), art. 6 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), art. 18 (prawo do azylu), art. 19 (ochrona w przypadku usunięcia z terytorium państwa, wydalenia lub ekstradycji) oraz art. 21 (niedyskryminacja) Karty.

29 W dniu 10 marca 2022 r. wnoszący odwołanie zwrócił się do Sądu, po pierwsze, o podjęcie środków organizacji postępowania lub środków dowodowych w celu wezwania Frontexu do przedstawienia dokumentów znajdujących się w jego posiadaniu, a po drugie, o przeprowadzenie rozprawy. W dniach 29 kwietnia i 18 maja 2022 r. wnoszący odwołanie zwrócił się do Sądu o podjęcie środków organizacji postępowania w celu przedstawienia przez Frontex innych dokumentów.

30 W zaskarżonym postanowieniu Sąd oddalił skargę wnoszącego odwołanie. Przypomniawszy w pkt 19–23 tego postanowienia zasady regulujące przesłanki powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii, a w pkt 28–34 tego postanowienia zasady dotyczące w szczególności rzeczywistego charakteru podnoszonej szkody, Sąd streścił w pkt 36 tego postanowienia okoliczności faktyczne leżące u podstaw podnoszonej szkody, na które powołuje się wnoszący odwołanie w skardze w pierwszej instancji, w następujący sposób:

„[Wnoszący odwołanie] twierdzi w skardze, że w dniu 28 kwietnia 2020 r. około godz. 7.30 na grecką wyspę Samos dotarły 22 osoby, w tym również on. Przybyły one na plażę położoną w pobliżu masywu górskiego, który zaczęły forsować po opuszczeniu łodzi. Zdaniem

[wnoszącego odwołanie] po dotarciu na szczyt góry [wnoszący odwołanie] zrobił zdjęcia i nakręcił filmy, które wysłał swojemu znajomemu w Austrii. Grupa przez kilka godzin prosiła mieszkańców o wezwanie policji. Po dotarciu na miejsce funkcjonariusze policji skonfiskowali telefony członków grupy i przewieźli ich pikiem na plażę, gdzie znajdował się mały statek i łódka. Wszyscy członkowie grupy zostali następnie załadowani na małą pomarańczową łódź, która – według [wnoszącego odwołanie] – była pozbawioną jakiegokolwiek napędu łodzią ratunkową. Po wypłynięciu na morze zmuszono ich jeszcze dwukrotnie do zmiany łodzi. Według [wnoszącego odwołanie] ta »przepychanka« trwała całą noc, aż do godzin popołudniowych w dniu 29 kwietnia 2020 r., kiedy to grupę ostatecznie przejęła turecka straż przybrzeżna”.

- 31 W pkt 37 zaskarżonego postanowienia Sąd zauważył, że „[w]noszący odwołanie w celu udowodnienia tych twierdzeń, zgodnie z którymi był on obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz był jego ofiarą, opiera się na następujących dowodach:
- po pierwsze, na jego własnym oświadczeniu załączonym jako załącznik A.1 do skargi;
 - po drugie, na artykule opublikowanym w witrynie internetowej Bellingcat w dniu 20 maja 2020 r. (zwanym dalej »artykułem Bellingcat«), a w szczególności na dwóch filmach wideo zamieszczonych w tym artykule w serwisie YouTube. Skarga zawiera hiperłącze do strony internetowej zawierającej artykuł, zarówno w tekście, jak i w załączniku A.2;
 - po trzecie, na czterech zdjęciach załączonych jako załącznik A.2 do skargi. Zdjęcia te stanowią kolorowe zrzuty ekranu pochodzące z filmów wideo znajdujących się w [artykule Bellingcat]”.
- 32 W pkt 39 zaskarżonego postanowienia Sąd uznał, że dowody te były oczywiście niewystarczające do wykazania w sposób jednoznaczny, iż wnoszący odwołanie był obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz że był jego ofiarą. Ze względów przedstawionych w pkt 40–60 tego postanowienia Sąd stwierdził w pkt 61 tego postanowienia, że wnoszący odwołanie nie wykazał rzeczywistego charakteru podnoszonej szkody i że w związku z tym przesłanka dotycząca rzeczywistego charakteru szkody w sposób oczywisty nie została spełniona.
- 33 W związku z tym w pkt 62 tego postanowienia Sąd oddalił skargę jako oczywiście pozbawioną podstawy prawnej, bez konieczności badania, czy zostały spełnione pozostałe przesłanki odpowiedzialności pozaumownej Frontexu.

Żądania stron w postępowaniu odwoławczym

- 34 Wnoszący odwołanie wnosi do Trybunału o:
- uchylenie zaskarżonego postanowienia;
 - rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, jeżeli Trybunał uzna, że posiada wystarczające informacje zawarte w aktach sprawy; tytułem żądania ewentualnego – przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania w celu przeprowadzenia pełnej analizy okoliczności faktycznych; oraz
 - obciążenie Frontexu kosztami postępowania w obu instancjach.

35 Frontex wnosi do Trybunału o:

- oddalenie odwołania i
- obciążenie wnoszącego odwołanie kosztami postępowania, w tym kosztami poniesionymi przez Frontex.

W przedmiocie odwołania

36 Na poparcie odwołania wnoszący je podnosi jedyny zarzut, dotyczący naruszenia przez Sąd zasad regulujących rozkład ciężaru dowodu z naruszeniem praw zagwarantowanych w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), których przestrzeganie jest wymagane na mocy art. 52 ust. 3 Karty jako minimalny próg ochrony. Ten jedyny zarzut składa się z dwóch części, które należy zbadać łącznie.

Argumentacja stron

- 37 W części pierwszej jedynego zarzutu wnoszący odwołanie podnosi w istocie, że w pkt 35, 39, 61 i 62 zaskarżonego postanowienia Sąd, naruszył zasady regulujące ciężar dowodu, gdy uznał, iż wnoszący odwołanie w sposób oczywisty nie wykazał w wystarczającym stopniu, że przesłanka powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii dotycząca rzeczywistego charakteru szkody została spełniona.
- 38 Jak wynika z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zwanego dalej „ETPC”) w sprawach dotyczących wydaleń osób ubiegających się o azyl, z uwagi na skomplikowane położenie tych osób należy wziąć pod uwagę trudności z uzyskaniem przez te osoby dowodów, a nawet niemożność ich uzyskania. W szczególności ETPC uważa, że w takich sytuacjach brak bezpośrednich dowodów nie stanowi decydującego czynnika, że często przy ocenie wiarygodności oświadczeń owych osób oraz dokumentów przedstawianych na ich poparcie wątpliwości powinny być rozstrzygane na ich korzyść, a gdy osoby te uprawdopodobniły swoją wersję okoliczności faktycznych, ciężar dowodu zostaje odwrócony (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 23 sierpnia 2016 r. w sprawie J.K i in. przeciwko Szwecji, CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, §§ 92–97; wyroki ETPC: z dnia 13 lutego 2020 r. w sprawie N.D. i N.T. przeciwko Hiszpanii, CE:ECHR:2017:1003JUD000867515, § 85; z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie M.H i in. przeciwko Chorwacji, CE:ECHR:2021:1118JUD001567018, § 268).
- 39 Zdaniem wnoszącego odwołanie, nakładając na niego wymogi dowodowe, które są trudne, a nawet niemożliwe do spełnienia w ramach operacji odesłania, Sąd naruszył zagwarantowane w Karcie prawa podstawowe, w tym prawo do skutecznego środka prawnego, oraz podważył kompleksowy system środków ochrony prawnej ustanowiony w traktacie FUE. Wymogi te sprowadzałyby się do zwolnienia Frontexu z wszelkich obowiązków prawnych spoczywających na nim w zakresie dostarczania istotnych informacji, do których tylko on ma dostęp, i wszelkich konsekwencji wynikających z nieprzedstawienia tych informacji.
- 40 Ponadto nałożenie tych wymogów doprowadziło Sąd do popełnienia błędów w kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych oraz do przeinaczenia dowodów.

- 41 I tak, po pierwsze, ocena Sądu zawarta w pkt 37, 42, 46, 47, 53 i 55 zaskarżonego postanowienia, zgodnie z którą zdjęcia i filmy wideo zamieszczone w artykule Bellingcat nie pozwalają ani na identyfikację wnoszącego odwołanie, ani na ustalenie miejsca i daty ich wykonania, prowadzą do przeinaczenia tych zdjęć i filmów wideo.
- 42 Po drugie, w punktach tych Sąd popełnił błędy w kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych i naruszył zasadę należytego sprawowania wymiaru sprawiedliwości, uznając, że dowody przedstawione przez wnoszącego odwołanie były zbyt nieprecyzyjne, aby można je było uznać za istotne i wiarygodne. W tym względzie zdjęcia i filmy wideo przedstawione przed Sądem pozwalały zdaniem wnoszącego odwołanie zidentyfikować go i potwierdzić jego obecność w podnoszonym zdarzeniu w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. Okoliczności te znajdują potwierdzenie w raporcie Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF-u) sporządzonym w następstwie dochodzenia OC/2020/0866/A1 i dotyczącym poważnych nieprawidłowości, których dopuścił się Frontex, polegających w szczególności na przemilczeniu lub na uczestnictwie w uproszczonych odesłaniach migrantów (zwanym dalej „raportem OLAF-u”), do którego wnoszący odwołanie miał dostęp w następstwie przecieków do prasy. Wnoszący odwołanie miał zwrócić się do Sądu o zastosowanie środka organizacji postępowania w celu uzyskania dostępu do tego raportu. Wniosek ten nie został jednak uwzględniony i w zaskarżonym postanowieniu nawet o nim nie wspomniano.
- 43 Po trzecie, zdaniem wnoszącego odwołanie w pkt 40 i 41 zaskarżonego postanowienia Sąd popełnił błąd w kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych i przeinaczył dowody, uznając, że oświadczenie wnoszącego odwołanie załączone do skargi w pierwszej instancji ma jedynie niewielką wartość dowodową, że nie jest wystarczająco precyzyjne i nie pozwala na zidentyfikowanie innych osób obecnych w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. Wnoszący odwołanie powołuje się w tym kontekście na raport OLAF-u, w którym wykazano przede wszystkim, że środki współfinansowane przez Frontex przyczyniły się do przeprowadzenia wydań zbiorowych, wbrew temu, co twierdził Frontex w trakcie dochodzenia. Następnie raport ten świadczy o tym, że Frontex podjął decyzję o przeniesieniu swoich zasobów powietrznych, aby nie być świadkiem incydentów na Morzu Egejskim, oraz o tym, że funkcjonariusze Frontexu, z obawy przed represjami ze strony przyjmującego państwa członkowskiego, powstrzymywali się od zgłaszania incydentów. Elementy te potwierdzają argument wnoszącego odwołanie, że podnoszone zdarzenie w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. było raczej przypadkiem niezgłoszenia incydentu niż jego niewykrycia. Wreszcie, zdaniem wnoszącego odwołanie wspomniany raport potwierdza wiarygodność artykułu Bellingcat dotyczącego podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. W świetle tych dowodów, które zostały przedłożone Sądowi, Sąd powinien był rozstrzygnąć wątpliwości na korzyść wnoszącego odwołanie w celu ustalenia prawdziwości rozpatrywanych okoliczności faktycznych.
- 44 W części drugiej jedyne zarzuty wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo i dokonał błędnej kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych, uznając w pkt 14 i 62 zaskarżonego postanowienia, że akta sprawy wystarczająco wyjaśniają okoliczności zawisłej przed nim sprawy i że skarga jest prawnie oczywiście bezzasadna. Wnoszący odwołanie zarzuca zasadniczo Sądowi, że ten nie zbadał w sposób prawidłowy sprawy i błędnie zastosował art. 126 regulaminu postępowania przed Sądem. W szczególności, odmawiając, bez podania uzasadnienia, uwzględnienia wniosków wnoszącego odwołanie o przedstawienie i uwzględnienie raportu OLAF-u, a także trzech sprawozdań znajdujących się w bazie danych w aplikacji służącej do przekazywania informacji o wspólnych operacjach (Joint Operations Reporting Application) (zwanym dalej „sprawozdaniem JORA”), do których Frontex miał wyłączny dostęp, oraz

odmawiając zorganizowania rozprawy, o którą wnosił wnoszący odwołanie, aby móc złożyć w jej trakcie wyjaśnienia, Sąd naruszył zasadę należytego sprawowania wymiaru sprawiedliwości oraz zasadę równości broni i przeprowadził niepełną analizę okoliczności faktycznych. Błędy te, które podważają kompleksowy system środków ochrony prawnej ustanowiony w traktatach i prowadzą do niesprawiedliwego zwolnienia Frontexu z wszelkiej odpowiedzialności, podważają oceny Sądu zawarte w pkt 14, 58, 59, 61 i 62 zaskarżonego postanowienia.

- 45 Wnoszący odwołanie uważa również, że wbrew temu, co twierdzi Frontex, niniejszy zarzut jest dopuszczalny. Z jednej strony zdaniem Frontexu wnoszący odwołanie opiera się nie na dowodach, które nie znajdowały się w aktach sprawy, lecz na skierowanych do Sądu wnioskach o zastosowanie środków organizacji postępowania mających na celu uzyskanie przedstawienia dokumentów, do których Frontex miał wyłączny dostęp. Z drugiej strony wnoszący odwołanie podnosi przeinaczenie dowodów, które wynika w sposób oczywisty z akt sprawy, w związku z czym nie jest konieczne, aby Trybunał dokonał nowej oceny okoliczności faktycznych i dowodów.
- 46 Frontex podnosi, że jedyny zarzut jest oczywiście niedopuszczalny, a w każdym razie oczywiście bezzasadny.
- 47 W pierwszej kolejności utrzymuje on, że część pierwsza jedyne zarzutu jest niedopuszczalna. Przede wszystkim zdaniem Frontexu wnoszący odwołanie ogranicza się do żądania ponownego zbadania dowodów lub oceny dowodów przedstawionych po raz pierwszy na etapie odwołania. Następnie wnoszący odwołanie nie wskazał kwestionowanych punktów zaskarżonego postanowienia, w których zarzuca naruszenie zarówno zasad regulujących rozkład ciężaru dowodu, jak i art. 52 ust. 3 Karty. Ponadto wnoszący odwołanie przedstawia jako kwestie prawne kwestie, które stanowią ocenę okoliczności faktycznych. Tak jest w przypadku kwestii, czy należało rozstrzygnąć wątpliwości na korzyść wnoszącego odwołanie w rozumieniu orzecznictwa ETPC. Frontex wyjaśnia w tym względzie, że orzecznictwo to nie może przeważać nad zasadą ustanowioną w statucie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zgodnie z którą odwołanie jest ograniczone do kwestii prawnych. Wreszcie, Frontex uważa, że pod wieloma względami wnoszący odwołanie ogranicza się do powtórzenia argumentów przedstawionych w postępowaniu pierwszej instancji.
- 48 W każdym razie ta część zarzutu jest w części bezskuteczna, a w części bezzasadna. Przede wszystkim w żaden sposób nie zakwestionowano, że w artykule Bellingcat nie wymieniono nazwiska wnoszącego odwołanie i że jakość graficzna tych filmów wideo jest stosunkowo niska. Ponadto podnoszone przeinaczenia lub błędy nie zostały w żaden sposób wykazane, ponieważ nie wynikają one w sposób oczywisty z akt sprawy. Następnie zdaniem Frontexu raport OLAF-u jest pozbawiony znaczenia, ponieważ nie wykazano w nim w żaden sposób, że wnoszący odwołanie widnieje na przedstawionych przez niego zdjęciach. Wreszcie, wbrew temu, co twierdzi wnoszący odwołanie, Sąd należycie uwzględnił przedstawione przez niego argumenty i dowody.
- 49 W drugiej kolejności Frontex utrzymuje, że część druga jedyne zarzutu jest również niedopuszczalna. Po pierwsze, wnoszący odwołanie opiera się na raporcie OLAF-u, który nie znajdował się w aktach sprawy w pierwszej instancji. Po drugie, co się tyczy sprawozdań JORA, nie wskazano w nich punktów zaskarżonego postanowienia, które wnoszący odwołanie kwestionuje na podstawie tych sprawozdań.

- 50 W każdym razie owa druga część zarzutu jest w opinii Frontexu bezzasadna. W tym względzie Frontex uważa, że wnoszący odwołanie nie może kwestionować oceny Sądu zawartej w pkt 14 zaskarżonego postanowienia, zgodnie z którą akta sprawy wystarczająco wyjaśniają okoliczności zawisłej przed nim sprawy, lub oddalenia skargi jako oczywiście pozbawionej podstawy prawnej w pkt 62 tego postanowienia, powołując się na raport OLAF-u, sprawozdania JORA czy też wniosek wnoszącego odwołanie o przeprowadzenie rozprawy w celu stawienia się przed Sądem.
- 51 Co się tyczy skierowanego do Sądu wniosku wnoszącego odwołanie o przedstawienie raportu OLAF-u w całości wraz z załącznikami, z wyroku z dnia 16 lipca 2009 r., SELEX Sistemi Integrati/Komisja (C-481/07 P, EU:C:2009:461, pkt 44), wynika, że wyłącznie do Sądu należy ocena ewentualnej konieczności uzupełnienia zgromadzonego materiału dowodowego poprzez nakazanie przeprowadzenia środków organizacji postępowania lub środków dowodowych, których celem nie może być zastąpienie bezczynności strony skarżącej w postępowaniu dowodowym. W każdym razie raport ten jest pozbawiony znaczenia, ponieważ wnoszący odwołanie nie wskazuje, że jego nazwisko zostało w nim wymienione lub że wspomniany raport umożliwiałby wykazanie, iż widniał on na zdjęciach, które przedstawił w postępowaniu w pierwszej instancji.
- 52 Ponadto, co się tyczy wniosku wnoszącego odwołanie o zorganizowanie rozprawy w celu umożliwienia mu stawiennictwa w charakterze świadka, Frontex uważa, że wnoszący odwołanie nie dostrzega, iż to do Sądu należy rozstrzygnięcie, czy dana sprawa wymaga przesłuchania świadka lub przeprowadzenia rozprawy. Frontex wyjaśnia, iż ponieważ wnoszący odwołanie nie przedstawił żadnego dowodu wykazującego, że jest on osobą, której dotyczą środki podjęte przez organy greckie lub że widnieje on na zdjęciach przedstawionych w postępowaniu w pierwszej instancji, Sąd nie może być zobowiązany do podjęcia środków organizacji postępowania lub środków dowodowych, ponieważ środki te nie pozwoliłyby na dostarczenie dowodów, których wnoszący odwołanie nie przedstawił. Ani Sąd, ani Trybunał nie mogą zakładać, że podnoszone zdarzenie w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. dotyczyło wnoszącego odwołanie. Wnoszący odwołanie nie wskazał również, w jaki sposób rozprawa przed Sądem miałaby pozwolić na ustalenie, że jest on jedną z osób widniejących na złej jakości zdjęciach przedstawionych w postępowaniu w pierwszej instancji.

Ocena Trybunału

W przedmiocie dopuszczalności

- 53 Frontex kwestionuje w pierwszej kolejności dopuszczalność jedynego zarzutu odwołania ze względu zasadniczo na to, że wnoszący odwołanie nie wskazał wystarczająco precyzyjnie punktów zaskarżonego postanowienia, które kwestionuje.
- 54 W tym względzie z art. 256 ust. 1 akapit drugi TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz z art. 168 § 1 lit. d) i art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem wynika, że odwołanie powinno precyzyjnie wskazywać zakwestionowane punkty wyroku, o którego uchylenie się wnosi, oraz argumenty prawne, które szczegółowo uzasadniają to żądanie, pod rygorem niedopuszczalności odwołania lub danego zarzutu (wyrok z dnia 12 grudnia 2024 r., DD/FRA, C-680/22 P, EU:C:2024:1019, pkt 99 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 55 Nie spełnia w szczególności tych wymogów i winien zostać uznany za niedopuszczalny zarzut odwołania oparty na argumentacji, która nie jest jasna i precyzyjna w stopniu wystarczającym, by pozwolić Trybunałowi na dokonanie należącej do niego kontroli zgodności z prawem w szczególności z uwagi na to, że podstawowe dane, na których oparty jest ten zarzut, nie wynikają w sposób wystarczająco spójny i zrozumiały z samego brzmienia tego odwołania, które zostało sformułowane w rozpatrywanym zakresie w sposób niejasny i niejednoznaczny. Trybunał rozstrzygnął również, że należy odrzucić jako oczywiście niedopuszczalne pozbawione spójnej struktury odwołanie ograniczające się do ogólnych stwierdzeń i niewskazujące dokładnie tych punktów zaskarżonego orzeczenia, w których miano się dopuścić naruszenia prawa (wyrok z dnia 12 grudnia 2024 r., DD/FRA, C-680/22 P, EU:C:2024:1019, pkt 100 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 56 W niniejszej sprawie w jedynym zarzucie wnoszący odwołanie przedstawił konsekwencje podnoszonych naruszeń zasad regulujących rozkład ciężaru dowodu w świetle praw zagwarantowanych w EKPC i w art. 52 ust. 3 Karty dla, po pierwsze, rozpoznania przez Sąd niniejszej sprawy, a po drugie, dokonanej przez Sąd oceny dokumentów zawartych w aktach postępowania w pierwszej instancji. Ponadto w każdej części tego zarzutu wnoszący odwołanie wskazał punkty zaskarżonego postanowienia, które są obarczone podnoszonymi naruszeniami prawa. Wynika z tego, że istotne elementy, na których opiera się ten zarzut, wynikają w sposób wystarczająco spójny i zrozumiały z treści odwołania oraz że argumentacja wnoszącego odwołanie jest wystarczająco jasna i precyzyjna, aby umożliwić Trybunałowi przeprowadzenie kontroli zgodności z prawem.
- 57 W związku z tym zarzut niedopuszczalności oparty na braku wystarczającego wskazania kwestionowanych punktów zaskarżonego postanowienia należy odrzucić.
- 58 W drugiej kolejności Frontex podnosi, że odwołanie jest niedopuszczalne w zakresie, w jakim wnoszący odwołanie próbuje w nim przedstawić okoliczności faktyczne jako kwestie prawne i zwraca się do Trybunału o dokonanie ponownej oceny okoliczności faktycznych lub dowodów. W szczególności Frontex podnosi, że kwestia, czy wątpliwości należało rozstrzygnąć na korzyść wnoszącego odwołanie, jest kwestią faktyczną i że wnioski płynące z orzecznictwa ETPC dotyczącego ciężaru dowodu spoczywającego na osobach ubiegających się o azyl w sprawach dotyczących wydalenia nie mogą przeważać nad zasadą ustanowioną w statucie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zgodnie z którą odwołanie jest ograniczone do kwestii prawnych.
- 59 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 256 TFUE i art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych. Wyłącznie Sąd jest właściwy do dokonania ustaleń i oceny istotnych okoliczności faktycznych oraz oceny dowodów. Ocena ta nie stanowi zatem, z wyłączeniem przypadku przeinaczenia tych dowodów, zagadnienia prawnego, które jako takie podlega kontroli Trybunału w ramach odwołania [wyrok z dnia 10 września 2024 r., Google i Alphabet/Komisja (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 60 Jednakże kwestia, czy w świetle orzecznictwa ETPC i art. 52 ust. 3 Karty zasady dotyczące ciężaru dowodu mające zastosowanie do osób znajdujących się w sytuacji takiej jak sytuacja wnoszącego odwołanie powinny zostać dostosowane w taki sposób, aby wątpliwości te mogły zostać rozstrzygnięte na korzyść tych osób, jest kwestią prawną. Kwestia rozkładu ciężaru dowodu,

choć może mieć wpływ na ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd, stanowi bowiem kwestię prawną (wyrok z dnia 6 stycznia 2004 r., BAI i Komisja/Bayer, C-2/01 P i C-3/01 P, EU:C:2004:2, pkt 61).

- 61 Ponadto w odwołaniu wnoszący odwołanie dokładnie wskazuje przeinaczenia, których miał się dopuścić Sąd. Podnoszone przeinaczenia nie odpowiadają zatem wnioskowi dokonania ponownej oceny okoliczności faktycznych lub dowodów.
- 62 Wynika z tego, że zarzut niedopuszczalności oparty na przedstawieniu okoliczności faktycznych jako kwestii prawnych również należy oddalić.
- 63 W trzeciej kolejności, w zakresie, w jakim Frontex kwestionuje dopuszczalność odwołania, podnosząc, że wnoszący odwołanie ogranicza się do powtórzenia argumentów przedstawionych w postępowaniu w pierwszej instancji, prawdą jest, że z orzecznictwa Trybunału wynika, iż odwołanie nie może ograniczać się do powtórzenia zarzutów i argumentów, które zostały już przedstawione przed Sądem, bez wysunięcia argumentów mających na celu wykazanie, że Sąd naruszył prawo (wyrok z dnia 26 czerwca 2025 r., Mainova/Komisja, C-484/23 P, EU:C:2025:482, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo). Jednakże w niniejszej sprawie wnoszący odwołanie przedstawił w szczególności argumenty mające na celu wykazanie, że Sąd w zaskarżonym postanowieniu naruszył prawo, w związku z czym ten zarzut niedopuszczalności należy oddalić.
- 64 W świetle powyższych rozważań odwołanie wniesione przez wnoszącego odwołanie jest dopuszczalne.

Co do istoty

- 65 Wnoszący odwołanie podnosi w istocie, że Sąd naruszył zasady regulujące rozkład ciężaru dowodu, przeinaczył dowody i popełnił błędy w kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych, orzekając, iż przedstawione przez wnoszącego odwołanie dowody były oczywiście niewystarczające do wykazania w sposób jednoznaczny, że był on obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz że był jego ofiarą, w związku z czym nie wykazał on rzeczywistego charakteru podnoszonej przez niego szkody, a tym samym spełnienia przesłanki dotyczącej rzeczywistego charakteru szkody, od której uzależnione jest powstanie odpowiedzialności pozaumownej Unii za działania Frontexu.

– Rozważania wstępne

- 66 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że Frontex jest agencją Unii ustanowioną rozporządzeniem nr 2007/2004 w celu poprawy zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi Unii, o którym mowa obecnie w art. 77 ust. 1 lit. c) TFUE. Z art. 7 ust. 1 i 4 rozporządzenia 2019/1896 wynika, że o ile Frontex oraz organy krajowe odpowiedzialne za zarządzanie granicami ponoszą wspólną odpowiedzialność w tym zakresie, o tyle Frontex jest w pełni odpowiedzialny i rozliczalny za wszelkie podejmowane przez siebie decyzje oraz wszelkie swoje działania, które należą do jego wyłącznej kompetencji na mocy tego rozporządzenia.
- 67 Artykuł 97 ust. 4 rozporządzenia 2019/1896 przewiduje, podobnie jak art. 340 akapit drugi TFUE, którego stanowi on konkretyzację, że w przypadku odpowiedzialności pozaumownej Frontex naprawia szkodę – wyrządzoną przez jego jednostki lub członków jego personelu przy

wykonywaniu ich obowiązków – zgodnie z zasadami ogólnymi wspólnymi dla ustawodawstw państw członkowskich. W konsekwencji orzecznictwo Trybunału dotyczące tego postanowienia traktatu FUE ma w niniejszej sprawie znaczenie.

- 68 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału powstanie odpowiedzialności pozaumownej Unii na mocy art. 340 akapit drugi TFUE zależy od łącznego spełnienia szeregu przesłanek, a mianowicie istnienia wystarczająco istotnego naruszenia normy prawnej mającej na celu przyznanie uprawnień jednostkom, rzeczywistego charakteru szkody oraz istnienia związku przyczynowego między naruszeniem obowiązku spoczywającego na autorze aktu a poniesioną przez poszkodowanego szkodą (zob. wyroki: z dnia 5 marca 1996 r., *Brasserie du pêcheur* i *Factortame*, C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79, pkt 51; a także z dnia 5 marca 2024 r., *Kočner/Europol*, C-755/21 P, EU:C:2024:202, pkt 117 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 69 Z orzecznictwa tego wynika również, że jeżeli jedna z tych przesłanek nie jest spełniona, to skargę należy w całości oddalić, bez konieczności badania pozostałych przesłanek powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii, oraz że sąd Unii nie jest zobowiązany do zbadania tych przesłanek w określonym porządku (wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., *United Parcel Service/Komisja*, C-297/22 P, EU:C:2023:1027, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 70 Co się tyczy w szczególności drugiej z tych przesłanek dotyczących rzeczywistego charakteru szkody, wymagane jest, aby szkoda, o której naprawienie wystąpiono, była rzeczywista i pewna (zob. podobnie wyrok z dnia 14 października 2014 r., *Giordano/Komisja*, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 71 W drugiej kolejności, co się tyczy zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego w związku z powstaniem odpowiedzialności pozaumownej Unii na podstawie art. 340 akapit drugi TFUE, co do zasady to do strony powołującej się na tę odpowiedzialność należy wykazanie za pomocą jednoznacznych dowodów, że przesłanki jej powstania zostały spełnione. Tak więc strona ta jest w szczególności zobowiązana do udowodnienia istnienia i zakresu szkody, na którą się powołuje (zob. podobnie wyrok z dnia 12 grudnia 2024 r., *Nemea Bank/EBC i in.*, C-181/22 P, EU:C:2024:1020, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo). W tym celu wspomniana strona może powołać się na wszelkiego rodzaju dowody, ponieważ zasadą w prawie Unii jest zasada swobodnego doboru środków dowodowych (zob. podobnie wyrok z dnia 12 grudnia 2024 r., *DD/FRA*, C-130/22 P, EU:C:2024:1018, pkt 92 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 72 Jednakże w ramach wykonywania kompetencji, jaką art. 268 TFUE w związku z art. 256 ust. 1 TFUE przyznaje Sądowi do rozpoznawania w pierwszej instancji sporów dotyczących naprawienia szkód, o których mowa w art. 340 akapity drugi i trzeci TFUE, a Trybunałowi do rozpoznania tych sporów w postępowaniu odwoławczym, sąd Unii powinien zapewnić skuteczną ochronę sądową jednostki.
- 73 Skargę o odszkodowanie i o zadośćuczynienie, o której mowa w art. 268 TFUE, należy bowiem oceniać w świetle całego ustanowionego w traktatach systemu ochrony sądowej jednostek, ponieważ skarga ta przyczynia się do skuteczności tej ochrony (wyrok z dnia 6 października 2020 r., *Bank Refah Kargaran/Rada*, C-134/19 P, EU:C:2020:793, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 74 W tym względzie należy przypomnieć, że z art. 2 TUE wynika, iż Unia opiera się między innymi na wartościach równości i państwa prawa. Samo istnienie skutecznej kontroli sądowej służącej zapewnieniu poszanowania przepisów prawa Unii jest zaś nierozdzielnie związane z istnieniem państwa prawa (wyrok z dnia 25 czerwca 2020 r., CSUE/KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 75 Poza tym art. 47 Karty, który stanowi potwierdzenie zasady skutecznej ochrony sądowej, wymaga w akapicie pierwszym, aby każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, miał prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w tym artykule (wyrok z dnia 6 października 2020 r., Bank Refah Kargaran/Rada, C-134/19 P, EU:C:2020:793, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 76 Ponadto należy przypomnieć, że jak wynika z preambuły decyzji Rady 88/591/EWWiS, EWG, Euratom z dnia 24 października 1988 r. ustanawiającej Sąd Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich (Dz.U. 1988, L 319, s. 1), Sąd został utworzony w celu utrzymania jakości i skuteczności kontroli sądowej we wspólnotowym porządku prawnym, który stał się porządkiem prawnym Unii. W preambule tej wskazano w tym względzie, że przyznanie Sądowi właściwości do rozpoznawania w pierwszej instancji skarg wymagających dokładnego zbadania złożonych stanów faktycznych, w odniesieniu do których ustanowiono drugą instancję sądową, może poprawić sprawowaną przez sąd ochronę interesów jednostek.
- 77 W konsekwencji stosowanie przez Sąd zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego nie może naruszać skuteczności ochrony sądowej praw przyznanych jednostkom przez prawo Unii. Takie stosowanie tych zasad nie może w szczególności prowadzić do nałożenia na stronę obciążeń dowodowych, które byłyby nadmierne, lub którym wręcz nie można by było sprostać (*probatio diabolica*), ani do podważenia zasady równości broni, z której wynika, jak orzekł Trybunał, obowiązek zaoferowania każdej ze stron rozsądnej możliwości przedstawienia swojej sprawy, w tym dowodów, na warunkach, które nie stawiają jej w wyraźnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej (wyrok z dnia 17 listopada 2022 r., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 78 Tak więc przy stosowaniu tych przepisów Sąd powinien zapewnić pełne poszanowanie prawa do skutecznego środka prawnego, zagwarantowanego w art. 47 Karty, z uwzględnieniem szczególnych okoliczności zawisłej przed nim sprawy. Jeżeli w świetle tych okoliczności okaże się, że stosowanie tych zasad nakłada na stronę sporu nadmierne trudności w zakresie dostarczenia dowodu lub wręcz uniemożliwia jej jego dostarczenie, konieczne jest dostosowanie tych zasad.
- 79 W trzeciej kolejności należy przypomnieć, że Sądowi przyznano uprawnienia do przygotowania i rozpoznania zawisłych przed nim spraw. Na podstawie art. 88 i 89 regulaminu postępowania Sąd może bowiem zastosować środki organizacji postępowania mające na celu zapewnienie, w jak najlepszy sposób, przygotowania spraw do rozpoznania, prawidłowego przebiegu postępowania oraz rozstrzygania sporów. Jak wynika z łącznej lektury art. 24 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, mającego zastosowanie do Sądu na mocy art. 53 tego statutu, i art. 89 regulaminu postępowania przed Sądem, Sąd może podjąć środki polegające w szczególności na nakazaniu stronom, aby przedstawiły wszelkie dokumenty i dostarczyły wszelkich informacji, które Trybunał uzna za niezbędne. Artykuł 91 tego regulaminu postępowania pozwala Sądowi na podjęcie środków dowodowych, które obejmują w szczególności osobiste stawiennictwo stron, wezwanie tych stron do udzielenia wszelkich informacji dotyczących sprawy. Ponadto na mocy art. 26–30 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, mających zastosowanie do Sądu na mocy art. 53 tego statutu w związku

z art. 93–95 regulaminu postępowania przed Sądem, Sąd może przesłuchiwać świadków pod przysięgą. Wreszcie, art. 32 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, mający zastosowanie do Sądu na mocy art. 53 tego statutu, pozwala Sądowi na przesłuchanie, podczas rozprawy, stron i świadków.

- 80 O ile prawdą jest, że do Sądu należy ocena konieczności skorzystania z tych uprawnień (zob. podobnie wyrok z dnia 28 stycznia 2016 r., *Heli-Flight/EASA*, C-61/15 P, EU:C:2016:59, pkt 94 i przytoczone tam orzecznictwo), o tyle nie zmienia to faktu, że Sąd powinien wykonywać te uprawnienia z pełnym poszanowaniem wymogów wynikających z art. 47 Karty. W związku z tym, jeżeli stosowanie zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego wyjątkowo nie pozwala na zagwarantowanie skutecznej ochrony sądowej skarżącego, Sąd powinien, w celu zapewnienia tej podstawowej ochrony w Unii jako unii prawa, skorzystać z owych uprawnień w celu uzupełnienia dostępnych informacji w zawisłej przed nim sprawie.
- 81 Tym samym Sąd nie może ograniczyć się do odrzucenia twierdzeń stron skarżących ze względu na brak dostatecznych dowodów, gdyż to od niego zależy – poprzez uwzględnienie żądania jednej ze stron zmierzającego do zarządzenia środków dowodowych, takich jak przedstawienie dokumentu – usunięcie niepewności, które mogły istnieć co do prawdziwości tych twierdzeń, lub wyjaśnienie powodów, dla których taki dokument nie mógł w żadnym razie, niezależnie od jego treści, mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu (zob. podobnie wyrok z dnia 4 marca 1999 r., *Uflex i in./Komisja*, C-119/97 P, EU:C:1999:116, pkt 110, 111; a także postanowienie z dnia 4 października 2007 r., *Olsen/Komisja*, C-320/05 P, EU:C:2007:573, pkt 64).
- 82 Podobnie z utrwalonego orzecznictwa Sądu wynika, że Sąd angażuje się w zbieranie dowodów na korzyść skarżącego w ramach środków organizacji postępowania w wyjątkowych przypadkach, w których skarżący rzeczywiście ich potrzebuje na poparcie swojej argumentacji i napotyka trudności w dostępie do nich lub odmowę dostępu do nich (zob. podobnie wyroki Sądu: z dnia 25 września 2002 r., *Ajour i in./Komisja*, T-201/00 i T-384/00, EU:T:2002:224, pkt 75; z dnia 16 października 2013 r., *TF1/Komisja*, T-275/11, EU:T:2013:535, pkt 116; z dnia 11 grudnia 2014 r., *van der Aat i in./Komisja*, T-304/13 P, EU:T:2014:1055, pkt 61; a także postanowienie Sądu z dnia 4 lutego 2005 r., *Aguar Fernandez i in./Komisja*, T-20/04, EU:T:2005:35, pkt 36).
- 83 Aby Sąd mógł interweniować w zbieranie dowodów, strona podnosząca to żądanie ma obowiązek określić żądane dokumenty i dostarczyć Sądowi przynajmniej minimalne dowody potwierdzające użyteczność tej interwencji dla potrzeb postępowania (zob. podobnie wyrok z dnia 28 lipca 2011 r., *Diputación Foral de Vizcaya i in./Komisja*, od C-474/09 P do C-476/09 P, EU:C:2011:522, pkt 92 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 84 Do Trybunału należy, w ramach odwołania kwestionującego zastosowanie przez Sąd zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, sprawdzenie, czy wywiązał się on ze swoich obowiązków, o których mowa w pkt 78 i 80 niniejszego wyroku, przy pełnym poszanowaniu wymogów wynikających z art. 47 Karty.
- 85 To właśnie w świetle tych wstępnych wyjaśnień należy zbadać, czy w niniejszej sprawie Sąd naruszył ciążący na nim obowiązek dostosowania zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego w celu zapewnienia skutecznej ochrony sądowej.

– W przedmiocie konieczności dostosowania ciężaru dowodu

- 86 W pkt 39 zaskarżonego postanowienia Sąd uznał, że dowody przedstawione przez wnoszącego odwołanie były w sposób oczywisty niewystarczające do wykazania w sposób jednoznaczny, że był on obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz że był jego ofiarą.
- 87 W celu ustalenia, czy – jak podnosi wnoszący odwołanie – stwierdzenie to narusza prawo ze względu na to, że Sąd nie uwzględnił konieczności dostosowania ciężaru dowodu w świetle szczególnych okoliczności jego skargi o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej przeciwko Unii za szkodę niemajątkową, którą poniósł on w związku z zarzucanymi naruszeniami przez Frontex – w trakcie podnoszonego zdarzenia – art. 46 ust. 4 i 5 rozporządzenia 2019/1896 oraz praw podstawowych wnoszącego odwołanie wynikających z art. 1–4, 6, 18, 19 i 21 Karty, należy zauważyć, że skarga ta ma następujące cechy szczególne.
- 88 Po pierwsze, wspomniane podnoszone zdarzenie polega na operacji odesłania drogą morską z terytorium Unii do państwa trzeciego osób, które – tak jak wnoszący odwołanie – uciekły z państwa pochodzenia, przy czym osoby te nie miały możliwości złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na tym terytorium. Otóż taka operacja uproszczonego odesłania charakteryzuje się dużą podatnością osób, które są jej poddane, na zagrożenia, a także brakiem możliwości identyfikacji owych osób oraz ich zindywidualizowanego traktowania przez organy. Ponadto w chwili zaistnienia okoliczności faktycznych sprawy osoby te znajdowały się w sytuacji, która bardzo utrudniała im zgromadzenie dowodów w celu wykazania takich okoliczności, a nawet wykluczała jakąkolwiek możliwość w tym zakresie, w szczególności gdy organy krajowe skonfiskowały telefony owych osób.
- 89 Po drugie, jak wynika z pkt 10 zaskarżonego postanowienia, w czasie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. na obszarze geograficznym, na którym miało ono miejsce, toczyły się dwa działania operacyjne Frontexu, a mianowicie szybka interwencja na granicy na Morzu Egejskim i wspólna operacja „Posejdon”.
- 90 Tymczasem, jak wynika z art. 1 i 4 rozporządzenia 2019/1896, Frontex jest agencją Unii, która wraz z organami krajowymi, o których mowa w tym art. 4, stanowi Europejską Straż Graniczną i Przybrzeżną odpowiedzialną za zapewnienie europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi w celu skutecznego zarządzania tymi granicami przy pełnym poszanowaniu praw podstawowych oraz w celu zwiększenia skuteczności unijnej polityki w zakresie powrotów.
- 91 W szczególności z motywu 3 rozporządzenia 2019/1896 wynika, że Frontexowi przyznano w tym celu rozszerzone zadania i kompetencje w zakresie kontroli granic zewnętrznych Unii, co, jak wskazano w motywie 24 tego rozporządzenia, powinno iść w parze ze wzmocnieniem gwarancji praw podstawowych oraz zwiększeniem zakresu rozliczalności i odpowiedzialności tej agencji.
- 92 I tak, zgodnie z art. 5 ust. 3 rozporządzenia 2019/1896 Frontex ułatwia stosowanie środków unijnych związanych z zarządzaniem granicami zewnętrznymi i z powrotami. Artykuł 7 ust. 4 tego rozporządzenia uściśla w tym względzie, że Frontex wspiera stosowanie tych środków przez wzmocnianie, ocenę i koordynację działań państw członkowskich oraz udzielanie im pomocy technicznej i operacyjnej w zakresie wprowadzania tych środków w życie. Ponadto art. 10 ust. 1 lit. a), b) i g) wspomnianego rozporządzenia przewiduje, że zadaniem Frontexu jest w szczególności monitorowanie ruchów migracyjnych i przeprowadzanie analizy ryzyka

w odniesieniu do wszystkich aspektów zintegrowanego zarządzania granicami, monitorowanie potrzeb operacyjnych państw członkowskich związanych z realizacją powrotów, w tym poprzez zbieranie danych operacyjnych, a także wspomaganie państw członkowskich w sytuacjach wymagających zwiększonej pomocy technicznej i operacyjnej na granicach zewnętrznych poprzez koordynację i organizację wspólnych operacji, z uwzględnieniem faktu, że niektóre sytuacje mogą obejmować nadzwyczajne sytuacje humanitarne i ratownictwo na morzu zgodnie z prawem Unii i prawem międzynarodowym.

- 93 Jednocześnie, jak stanowi motyw 103 rozporządzenia 2019/1896, rozporządzenie to nie narusza praw podstawowych i zasad uznanych w art. 2 i 6 TUE oraz w Karcie. Artykuł 5 ust. 4 wspomnianego rozporządzenia przewiduje zatem, że Frontex przyczynia się do stosowania dorobku Unii w dziedzinie praw podstawowych, w szczególności Karty, na granicach zewnętrznych, a art. 10 ust. 1 lit. e) tego rozporządzenia powierza Frontexowi zadanie monitorowania przestrzegania praw podstawowych we wszystkich jego działaniach na granicach zewnętrznych i w operacjach powrotowych.
- 94 Artykuł 80 ust. 1 i 2 rozporządzenia 2019/1896 uściśla w tym względzie, że Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna gwarantuje ochronę praw podstawowych przy realizacji swoich zadań wynikających z niniejszego rozporządzenia zgodnie z właściwym prawem Unii, w szczególności z Kartą, i właściwym prawem międzynarodowym, w tym Konwencją dotyczącą statusu uchodźców, podpisaną w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r. [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, s. 150, nr 2545 (1954)], uzupełnioną Protokołem dotyczącym statusu uchodźców, sporządzonym w Nowym Jorku w dniu 31 stycznia 1967 r., Konwencją o prawach dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r. [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 1577, s. 3, nr 27531 (1990)] i zobowiązaniami dotyczącymi dostępu do ochrony międzynarodowej, w szczególności zasadą non-refoulement. Ścisłej rzecz ujmując, Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna zapewni, aby przy realizacji swoich zadań nikt, wbrew zasadzie non-refoulement, nie był zmuszony do zejścia na ląd, zmuszony do wjazdu lub doprowadzony do danego państwa ani w żaden inny sposób przekazany lub oddany organom danego państwa.
- 95 Ponadto, co się tyczy pomocy technicznej i operacyjnej w dziedzinie powrotów, art. 48 ust. 1 lit. a) ppkt (i) rozporządzenia 2019/1896 w związku z motywem 81 tego rozporządzenia uściśla, że pomoc ta powinna być udzielana przy pełnym poszanowaniu praw podstawowych i obejmuje identyfikację obywateli państw trzecich podlegających procedurom powrotu oraz inne działania państw członkowskich poprzedzające powrót.
- 96 Biorąc pod uwagę zadania Frontexu w zakresie monitorowania, zbierania danych operacyjnych, udzielania pomocy organom państw członkowskich oraz obowiązek przyczyniania się do stosowania dorobku Unii w dziedzinie praw podstawowych na granicach zewnętrznych Unii, agencja ta może co do zasady posiadać informacje istotne dla udowodnienia istnienia uproszczonych odesłań.
- 97 Agencja ta może tym bardziej posiadać takie informacje w odniesieniu do obszarów geograficznych, na których uczestniczy ona w konkretnych działaniach operacyjnych, takich jak w niniejszej sprawie szybka interwencja na granicy na Morzu Egejskim i wspólna operacja „Posejdon”, o których mowa w pkt 89 niniejszego wyroku, a które to działania miały miejsce w chwili i na obszarze geograficznym podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r.

- 98 Jak wynika bowiem z art. 36 ust. 2 lit. a), b) i e), art. 37 ust. 1–3, art. 38 ust. 2 oraz art. 39 ust. 5 i 8 rozporządzenia 2019/1896, do dyrektora wykonawczego Frontexu należy dokonanie oceny, zatwierdzanie i koordynowanie takich działań operacyjnych oraz przygotowanie, w porozumieniu z przyjmującym państwem członkowskim oraz uczestniczącymi państwami członkowskimi, planu operacyjnego dla tych działań.
- 99 Tymczasem zgodnie z art. 38 ust. 3 lit. d), i) oraz l) tego rozporządzenia plan operacyjny jest wiążący zarówno dla Frontexu, jak i dla owych państw członkowskich, w szczególności w odniesieniu do opisu zadań, systemu sprawozdawczości i oceny oraz ogólnych instrukcji mających na celu zapewnienie ochrony praw podstawowych podczas takich działań operacyjnych.
- 100 W szczególności Frontex jest zobowiązany do czuwania nad przestrzeganiem praw podstawowych podczas operacyjnego wdrażania przez koordynatorów, którzy zgodnie z art. 44 ust. 1 i ust. 3 lit. b) i d) tego rozporządzenia pełnią funkcję monitorowania prawidłowej realizacji planu operacyjnego, oraz do składania dyrektorowi wykonawczemu sprawozdania, jeżeli polecenia wydane zespołom przez przyjmujące państwo członkowskie są niezgodne z planem operacyjnym, w szczególności w odniesieniu do praw podstawowych.
- 101 Ponadto zgodnie z art. 46 ust. 4 tego rozporządzenia dyrektor wykonawczy Frontexu zawiesza lub kończy działania tej agencji, jeżeli uzna, że występują naruszenia praw podstawowych lub zobowiązań w zakresie ochrony międzynarodowej związane danym działaniem, mające poważny charakter lub mogące się powtarzać.
- 102 Co więcej, obowiązek przyczyniania się do stosowania dorobku Unii w dziedzinie praw podstawowych na granicach zewnętrznych Unii, wynikający z przepisów, o których mowa zarówno w poprzednim punkcie, jak i w pkt 93–95 niniejszego wyroku, nakłada na Frontex obowiązek starannej współpracy we wszelkich dochodzeniach administracyjnych lub postępowaniach sądowych dotyczących zarzucanych naruszeń tych praw podstawowych na granicach zewnętrznych Unii.
- 103 Po trzecie, należy zauważyć, że skarga o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej na podstawie art. 268 TFUE może stanowić jedyny środek prawny gwarantujący w sposób wystarczający ochronę sądową przed sądem Unii przeciwko Frontexowi.
- 104 W świetle tych szczególnych cech skargi o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej skierowanej przeciwko Unii z powodu zarzucanych Frontexowi naruszeń prawa odnoszących się do operacji uproszczonego odesłania do państwa trzeciego, za którego ofiary uważają się osoby takie jak wnoszący odwołanie, od osób tych nie można wymagać, by przedstawiły jednoznaczne dowody na przebieg tej operacji i na ich obecność w jej trakcie.
- 105 Jak bowiem zauważył również w istocie rzecznik generalny w pkt 52 opinii, brak dostosowania ciężaru dowodu spoczywającego na wspomnianych osobach mógłby utrudnić ofiarom operacji uproszczonego odesłania wniesienie środka prawnego przeciwko Frontexowi z powodu działań tej agencji, których zgodność z prawem jest kwestionowana, przyznając jej faktyczny immunitet i zagrażając w ten sposób skutecznej ochronie praw podstawowych tych ofiar, zapisanych w szczególności w art. 18, 19 i 47 Karty.

- 106 Tak więc w przypadku gdy osoby twierdzą, że stały się ofiarami operacji uproszczonego odesłania, pełne poszanowanie prawa do skutecznego środka prawnego, zagwarantowanego w art. 47 Karty, wymaga, aby wystarczyło, że osoby te uprawdopodobnią przebieg tej operacji, w której uczestniczył Frontex, oraz swoją obecność w jej trakcie.
- 107 Wniosek ten jest zgodny z orzecznictwem ETPC.
- 108 Zgodnie bowiem z art. 52 ust. 3 Karty Trybunał powinien wziąć pod uwagę, jako próg minimalnej ochrony, prawa gwarantowane w EKPC, które odpowiadają prawom gwarantowanym w Karcie (zob. podobnie wyrok z dnia 3 kwietnia 2025 r., Alchaster II, C-743/24, EU:C:2025:230, pkt 24). Trybunał powinien zatem czuwać nad tym, aby dokonywana przez niego wykładnia art. 47 Karty, którego akapity pierwszy i drugi odpowiadają art. 6 ust. 1 i art. 13 EKPC, zapewniała poziom ochrony, który nie narusza poziomu ochrony gwarantowanego w tych postanowieniach EKPC, zgodnie z ich wykładnią dokonaną przez ETPC (zob. podobnie wyrok z dnia 10 września 2024 r., KS i in./Rada i in., C-29/22 P i C-44/22 P, EU:C:2024:725, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 109 Tymczasem w kontekście zbiorowego wydalania migrantów ETPC konsekwentnie orzekał, że jeżeli sednem skargi złożonej przez stronę skarżącą jest brak identyfikacji danych osób i ich zindywidualizowanego traktowania przez organy państwowe, to strona skarżąca może ograniczyć się do uprawdopodobnienia przedstawionej przez nią wersji faktów. W tym celu wystarczy, aby skarżący przedstawił szczegółowy, precyzyjny i spójny opis danych zdarzeń (zob. w szczególności wyroki ETPC: z dnia 13 lutego 2020 r. w sprawie N.D. i N.T. przeciwko Hiszpanii, CE:ECHR:2020:0213JUD000867515, § 85; z dnia 18 listopada 2021 r., M.H i in. przeciwko Chorwacji, CE:ECHR:2021:1118JUD001567018, § 268; a także z dnia 7 stycznia 2025 r. w sprawie A.R.E przeciwko Grecji, CE:ECHR:2025:0107JUD001578321, § 214).
- 110 Wynika z tego, że w pkt 39 zaskarżonego postanowienia Sąd naruszył prawo, uznając, iż należy ocenić, czy wnoszący odwołanie przedstawił jednoznaczne dowody, że był on obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz że był jego ofiarą, zamiast zbadać, czy ów wnoszący odwołanie uprawdopodobnił, że był obecny w trakcie tego zdarzenia oraz że był jego ofiarą.
- 111 To naruszenie prawa siłą rzeczy spowodowało wadliwość dokonanej przez Sąd w pkt 40–57 zaskarżonego postanowienia oceny dowodów przedstawionych przez wnoszącego odwołanie, ponieważ ocena ta została dokonana w oparciu o zbyt wysoki standard dowodowy.
- 112 O ile to naruszenie prawa wystarcza do uchylenia zaskarżonego postanowienia, o tyle Trybunał, w celu zapewnienia pełnego poszanowania wymogów wynikających z art. 47 Karty, powinien ocenić na podstawie ustaleń Sądu, czy wnoszący odwołanie uprawdopodobnił, że był on obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz że był jego ofiarą.

– *W przedmiocie istnienia uprawdopodobnienia*

- 113 W pkt 37 zaskarżonego postanowienia Sąd zauważył, że wnoszący odwołanie, w celu wykazania, że był on obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz że był jego ofiarą, opiera się, po pierwsze, na własnym oświadczeniu, po drugie, na artykule Bellingcat, a po trzecie, na czterech zdjęciach, które stanowią kolorowe zrzuty ekranu pochodzące z filmów wideo znajdujących się w tym artykule.

- 114 W celu ustalenia, czy owe dowody powołane i przedstawione przez wnoszącego odwołanie można uznać za wystarczające do uprawdopodobnienia, że był on obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz że był jego ofiarą, należy przede wszystkim zauważyć, jak słusznie przypomniał Sąd w pkt 31 i 32 zaskarżonego postanowienia, iż konsekwencją zasady swobodnego doboru środków dowodowych jest zasada swobodnej oceny dowodów. Zgodnie z tą ostatnią zasadą jedynym kryterium istotnym dla oceny przedstawionych zgodnie z prawem dowodów jest ich wiarygodność (wyrok z dnia 26 września 2018 r., Infineon Technologies/Komisja, C-99/17 P, EU:C:2018:773, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 115 Co się tyczy w pierwszej kolejności pisemnego oświadczenia wnoszącego odwołanie, należy przypomnieć, że ocena jego mocy dowodowej wymaga weryfikacji wiarygodności tego oświadczenia i prawdopodobieństwa zawartych w nim informacji, z uwzględnieniem w szczególności okoliczności sporządzenia tego oświadczenia oraz jego adresata, a także pytania, czy w świetle treści tych informacji wydaje się ono sensowne i wiarygodne [zob. analogicznie postanowienie z dnia 12 czerwca 2019 r., OY/Komisja, C-816/18 P, EU:C:2019:486, pkt 4 (pkt 6 stanowiska rzecznika generalnego P. Pikamäe)].
- 116 W szczególności oświadczenia strony skarżącej nie mogą zostać odrzucone jako mające niewielką wartość dowodową bez uwzględnienia wszystkich dowodów przedstawionych w danej sprawie.
- 117 Wynika z tego, że w pkt 33 i 40 zaskarżonego postanowienia Sąd naruszył prawo, uznając, że co do zasady oświadczenia samego wnoszącego odwołanie mają niewielką wartość dowodową.
- 118 Jak wynika z ustaleń zawartych w pkt 36 i 37 tego postanowienia, wnoszący odwołanie w pisemnym oświadczeniu załączonym do skargi wszczynającej postępowanie przed Sądem przedstawił szczegółowy i spójny opis swojej przeprawy morskiej na wyspę Samos, potwierdzając również, że miała ona miejsce w kwietniu 2020 r., oraz uproszczonej operacji odesłania, której, jak twierdzi, był ofiarą po dotarciu do tej wyspy.
- 119 Otóż na podstawie tych ustaleń Sąd powinien był stwierdzić, że pisemne oświadczenie wnoszącego odwołanie było wystarczająco szczegółowe, precyzyjne i spójne, aby stanowić uprawdopodobnienie okoliczności, że wnoszący odwołanie był rzeczywiście ofiarą operacji uproszczonego odesłania z wyspy Samos w kwietniu 2020 r.
- 120 Dokonana przez Sąd w pkt 41 zaskarżonego postanowienia ocena, zgodnie z którą oświadczenie to zawiera szereg wyjaśnień, które nie są wystarczająco precyzyjne w odniesieniu do istotnych okoliczności faktycznych, nie pozwala na wyciągnięcie wniosku, że wspomniane oświadczenie nie stanowi uprawdopodobnienia.
- 121 W tym względzie z pkt 41 zaskarżonego postanowienia wynika, że w celu uzasadnienia tej oceny Sąd wskazał, po pierwsze, że wnoszący odwołanie w odpowiedzi na pytanie, czy pamięta datę rozpoczęcia podróży do Europy, stwierdził, iż nie pamięta dokładnie tej daty, lecz sądzi, że było to w kwietniu, a po drugie, że wnoszący odwołanie utrzymywał, iż należy do grupy 22 osób, które były obecne w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r., lecz nie zidentyfikował żadnej z tych innych osób w swoim oświadczeniu oraz nie przedstawił żadnych oświadczeń tych osób.

- 122 Tymczasem sam fakt, że osoba, która twierdzi, iż była ofiarą operacji uproszczonego odesłania, nie przypomina sobie dokładnej daty, w której rozpoczęła podróż do Europy, i że nie jest w stanie dokładnie zidentyfikować innych ofiar tej operacji, a nawet przedstawić ich oświadczeń, nie jest w oczywisty sposób wystarczający, aby móc odrzucić wartość dowodową oświadczenia tej osoby w celu ustalenia, czy stanowi ono uprawdopodobnienie.
- 123 Jak wynika bowiem z pkt 109 i 115 niniejszego wyroku, ta wartość dowodowa zależy wyłącznie od opisanego w sposób szczegółowy, precyzyjny i spójny zawartego w tym oświadczeniu zdarzenia oraz od wiarygodności zawartych w nim informacji.
- 124 Co się tyczy w drugiej kolejności artykułu Bellinccat, należy zauważyć, że – jak wynika z ustaleń zawartych w pkt 50 i 53–55 zaskarżonego postanowienia – odnosi się on do przybycia drogą morską w dniu 28 kwietnia 2020 r. grupy osób na wyspę Samos, uproszczonego odesłania tych osób przez organy greckie na morze na prowizorycznej łodzi bez silnika oraz przejęcia ich następnego dnia przez turecką straż przybrzeżną na pełnym morzu. Treść tego artykułu jest zatem zgodna z oświadczeniem wnoszącego odwołanie.
- 125 Stwierdzenia tego nie podważają ustalenia Sądu zawarte w pkt 55 zaskarżonego postanowienia, zgodnie z którymi zasadniczo, po pierwsze, zawarte w tym artykule dane dotyczące daty i miejsca opisanych w nim okoliczności faktycznych nie są wystarczająco precyzyjne, a po drugie, źródła, na których opierają się ustalenia autorów tego artykułu, nie mogły zostać zweryfikowane. W rzeczywistości, chociaż oceny te mogą wykazać, że artykuł Bellinccat nie można uznać za jednoznaczny dowód istnienia podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r., nie mogą one pozbawić tego artykułu wszelkiej mocy dowodowej, a tym samym uniemożliwić uznania go za potwierdzającego uprawdopodobnienie, jakie stanowi pisemne oświadczenie wnoszącego odwołanie.
- 126 W trzeciej kolejności, w odniesieniu do czterech zdjęć zamieszczonych w artykule Bellinccat, Sąd uznał w pkt 48 zaskarżonego postanowienia, że wnoszącego odwołanie nie da się łatwo zidentyfikować ani wyraźnie rozpoznać i że w związku z tym zdjęcia te nie są w stanie wykazać, iż osoba, która na nich widnieje, jest tą samą osobą, która widnieje w paszporcie wnoszącego odwołanie. Tymczasem nawet gdyby tak było, należy stwierdzić, iż ta ocena Sądu nie ma wpływu na fakt, że pisemne oświadczenie wnoszącego odwołanie, w którym w sposób szczegółowy, precyzyjny i spójny opisano operację uproszczonego odesłania – której, jak twierdzi, był on ofiarą w kwietniu 2020 r., gdy przybył na wyspę Samos – i które znajduje potwierdzenie w artykule Bellinccat, stanowi uprawdopodobnienie w rozumieniu pkt 106 niniejszego wyroku.
- 127 Ponadto argumentacja Frontexu przedstawiona w pkt 38 zaskarżonego postanowienia, zgodnie z którą owej agencji nie poinformowano o żadnym zdarzeniu i nie otrzymała ona żadnych informacji dotyczących tego zdarzenia, nie podważa uprawdopodobnienia przez wnoszącego odwołanie, że był on obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz że był jego ofiarą. Agencja ta bowiem, biorąc pod uwagę ciążący na niej obowiązek zapewnienia poszanowania praw podstawowych i informacji w tym względzie, którymi powinna dysponować, w szczególności w kontekście szybkiej interwencji na granicy na Morzu Egejskim i wspólnej operacji „Posejdon”, nie może powoływać się, bez dalszych wyjaśnień, na brak wiedzy na temat owego zdarzenia.

128 W związku z tym, biorąc pod uwagę okoliczność, że wnoszący odwołanie nie musi przedstawić jednoznacznego dowodu, lecz jest zobowiązany do uprawdopodobnienia, że był obecny w trakcie podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. oraz że był jego ofiarą, należy stwierdzić, że dowody powołane lub przedstawione przez wnoszącego odwołanie, stanowiące zbiór spójnych dowodów, były wystarczające do takiego uprawdopodobnienia.

– W przedmiocie ciężącego na Sądzie obowiązku dokonania dalszych czynności procesowych i zbadania sprawy

129 Z ustaleń zawartych w pkt 110 i 128 niniejszego wyroku wynika, że Sąd naruszył prawo w pkt 13, 14, 61 i 62 zaskarżonego postanowienia, orzekając, iż w braku wykazania przez wnoszącego odwołanie rzeczywistego charakteru poniesionej przez niego szkody skarga wnoszącego odwołanie powinna na podstawie art. 126 regulaminu postępowania przed Sądem zostać oddalona jako prawnie oczywiście bezzasadna, bez konieczności dokonania dalszych czynności procesowych.

130 Z jednej strony, niezależnie od wartości dowodowej dowodów przedstawionych przez wnoszącego odwołanie, Sąd naruszył prawo, orzekając, że brak wykazania przez wnoszącego odwołanie rzeczywistego charakteru szkody uzasadnia oddalenie jego skargi o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej jako oczywiście pozbawionej podstawy prawnej zgodnie z tym art. 126.

131 Z drugiej strony, biorąc pod uwagę, po pierwsze, szczególne okoliczności sporu wskazane w pkt 88–103 niniejszego wyroku, a po drugie, okoliczność, że wnoszący odwołanie uprawdopodobnił, iż był ofiarą uproszczonego odesłania, przedstawiając pisemne oświadczenie oraz artykuł Bellingcat, Sąd naruszył prawo poprzez niedokonanie dalszych czynności procesowych w celu zbadania zawisłej przed nim sprawy przed wydaniem w niej rozstrzygnięcia.

132 W sytuacji gdy wnoszący odwołanie uprawdopodobnia, że był ofiarą uproszczonego odesłania, i zarzucił Frontexowi, iż uczestniczył w tym uproszczonym odesłaniu, do Sądu należy dokonanie dalszych czynności procesowych i zbadanie zawisłej przed nim sprawy w celu oceny, na podstawie wszystkich dostępnych mu danych, prawdziwości tego zdarzenia. Jeżeli Sąd dojdzie do wniosku, że owe uprawdopodobnienie nie zostało podważone podczas przesłuchania wnoszącego odwołanie lub za pomocą dowodów i argumentów przedstawionych przez pozostałe strony tej sprawy w ich pismach procesowych, czy też ewentualnie za pomocą innych dowodów uzyskanych w ramach badania sprawy, należy domniemywać, iż okoliczność ta została wykazana.

133 W szczególności w świetle informacji, którymi powinien dysponować Frontex w celu wykonywania swoich zadań i kompetencji, a także ciężącego na nim obowiązku zapewnienia poszanowania praw podstawowych podczas szybkiej interwencji na granicy na Morzu Egejskim i wspólnej operacji „Posejdon”, Sąd był w niniejszym przypadku zobowiązany do podjęcia środków organizacji postępowania lub środków dowodowych, aby uzyskać od tej agencji wszelkie istotne informacje znajdujące się w jej posiadaniu, w celu wyjaśnienia okoliczności podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. Takie zbadanie sprawy było konieczne, aby – biorąc pod uwagę dostosowanie dowodu, z którego korzysta wnoszący odwołanie w świetle rozważań przedstawionych w pkt 106 niniejszego wyroku – Sąd mógł rzeczywiście uzyskać wystarczającą wiedzę w celu oceny zasadności skargi wnoszącego odwołanie i aby mógł zagwarantować skuteczną ochronę sądową jego praw.

- 134 W tym względzie należy zauważyć, że w toku postępowania przed Sądem wnoszący odwołanie złożył szereg wniosków o podjęcie takich środków.
- 135 Po pierwsze, w dniu 10 marca 2022 r. wnoszący odwołanie wniósł do Sądu, tytułem środków organizacji postępowania lub środków dowodowych, o wezwanie Frontexu do udzielenia mu dostępu do wymienionych poniżej dokumentów.
- 136 Przede wszystkim zwrócił się o dostęp do głównych części planu operacyjnego, do wszystkich załączników do niego oraz do podręcznika związanego z planem operacyjnym w odniesieniu do szybkiej interwencji na granicy na Morzu Egejskim w 2020 r.
- 137 Następnie wystąpił on o przekazanie całej korespondencji, w tym, ale nie wyłącznie, pism, wiadomości elektronicznych i wszystkich załączników do nich, dokumentów, w tym między innymi ocen, opisów, briefingów, notatek, sprawozdań i analiz, korespondencji między stroną pozwaną a organami greckimi w ramach przygotowań do szybkiej interwencji na granicy na Morzu Egejskim w 2020 r., w tym wszystkich wymienionych dokumentów zawierających opis sytuacji i celów rozpatrywanej operacji w rozumieniu art. 39 rozporządzenia 2019/1896.
- 138 Wreszcie, wniósł on o przedstawienie całej korespondencji, w tym, ale nie wyłącznie, wiadomości elektronicznych, wiadomości, not i pism, a także wszystkich załączonych do nich dokumentów, między dyrektorem wykonawczym Frontexu a greckim ministerstwem ds. migracji, urzędem ds. praw podstawowych Frontexu i wszelkimi innymi osobami w odniesieniu do udokumentowanych operacji odsyłania, które miały miejsce w dniach 18 i 19 kwietnia 2020 r., czyli dziesięć dni przed podnoszonym zdarzeniem w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r.
- 139 Po drugie, we wniosku z dnia 10 marca 2022 r. wnoszący odwołanie zwrócił się również do Sądu o przeprowadzenie rozprawy w celu umożliwienia mu ustnego złożenia oświadczeń na temat operacji odesłania na Morzu Egejskim, której, jak twierdzi, był ofiarą, oraz szkody niemajątkowej, jaką poniósł w tym zakresie.
- 140 Po trzecie, w dniu 29 kwietnia 2022 r. wnoszący odwołanie zwrócił się do Sądu, w ramach środka organizacji postępowania, o wezwanie Frontexu do przedstawienia raportu OLAF-u w całości wraz z załącznikami.
- 141 Po czwarte, w dniu 18 maja 2022 r. wnoszący odwołanie wystąpił do Sądu, w ramach środka organizacji postępowania, o wezwanie Frontexu do przedstawienia sprawozdań JORA dotyczących zdarzeń, które miały miejsce w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r.
- 142 Ponadto w odniesieniu do każdego ze swoich wniosków o zastosowanie środków organizacji postępowania lub środków dowodowych wnoszący odwołanie dostarczył minimalne dowody potwierdzające użyteczność tych środków dla potrzeb postępowania, zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 83 niniejszego wyroku.
- 143 W odniesieniu do wniosku o przedstawienie w całości raportu OLAF-u wnoszący odwołanie podniósł w istocie, że raport ten, który w chwili wniesienia skargi do Sądu nie został jeszcze opublikowany, dokumentował między innymi operację odesłania na Morzu Egejskim, która miała miejsce w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. Ponadto raport ten potwierdza twierdzenia wnoszącego odwołanie przed Sądem, zgodnie z którymi, po pierwsze, zarząd Frontexu był informowany o udziale zasobów i funkcjonariuszy tej agencji w niezgodnych z prawem operacjach odsyłania, a po drugie, informacje i dowody związane z tymi niezgodnymi z prawem działaniami

i zaniechaniami zostały zatajone i zniekształcone, uniemożliwiając w szczególności Frontexowi wykonywanie jego uprawnień zgodnie z art. 46 ust. 4 i 5 rozporządzenia 2019/1896. Ponadto wspomniany raport pozwala wykazać, że brak zgłoszenia operacji odesłania w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. nie był spowodowany brakiem wykrycia przez bardzo dobrze wyposażone samoloty obserwujące Frontexu, przelatujące nad obszarem, gdzie odległości do pokonania na morzu są bardzo krótkie, lecz wynika on z kultury organizacyjnej Frontexu, zgodnie z którą należało „przymknąć oko” na naruszenia praw podstawowych migrantów.

- 144 Na poparcie wniosku o przedstawienie sprawozdań JORA wnoszący odwołanie podniósł, że w następstwie dochodzenia przeprowadzonego przez konsorcjum dziennikarzy śledczych, którego wyniki opublikowano w dniu 28 kwietnia 2022 r. udało mu się uzyskać dowody na to, że w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r. na obszarze objętym operacjami Frontexu miały miejsce trzy odrębne operacje oraz że wszystkie te operacje zostały sklasyfikowane w bazie danych w aplikacji służącej do przekazywania informacji o wspólnych operacjach (Joint Operations Reporting Application) na serwerze Frontexu jako operacje „zapobiegania wyjazdom”.
- 145 Co się tyczy żądań przedstawienia dokumentów sformułowanych w dniu 10 marca 2022 r., wnoszący odwołanie uznał zasadniczo, że były one niezbędne, aby Sąd mógł ustalić, czy zarzucane Frontexowi działania i zaniechania mogły prowadzić do powstania jego odpowiedzialności pozaumownej, jak wnoszący odwołanie twierdził w skardze w pierwszej instancji.
- 146 W świetle składanych przez wnoszącego odwołanie wniosków o zastosowanie środków organizacji postępowania i środków dowodowych, a także dowodów przedstawionych przez niego w celu potwierdzenia użyteczności tych środków, należy przypomnieć, że o ile do Sądu należy, w świetle art. 90 § 1, art. 92 § 1 i art. 106 regulaminu postępowania, zdecydowanie o użyteczności takich środków dla rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu, o tyle do Trybunału należy zbadanie, czy Sąd naruszył prawo, nie uwzględniając tych wniosków (zob. podobnie wyrok z dnia 28 lipca 2011 r., *Diputación Foral de Vizcaya i in./Komisja*, od C-474/09 P do C-476/09 P, EU:C:2011:522, pkt 93 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 147 W szczególności, jak wynika z pkt 80 i 84 niniejszego wyroku, do Trybunału należy, w ramach odwołania kwestionującego zastosowanie przez Sąd zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, zbadanie, czy skorzystał on z tego uprawnienia przy pełnym poszanowaniu praw wynikających z art. 47 Karty.
- 148 Tymczasem należy stwierdzić, że ponieważ wnoszący odwołanie uprawdopodobnił, iż był ofiarą operacji uproszczonego odesłania, jak również w braku dobrowolnej współpracy ze strony Frontexu, jest on objęty wyjątkowymi przypadkami, o których mowa w orzecznictwie przypomnianym w pkt 81 i 82 niniejszego wyroku, uzasadniającymi zaangażowanie Sądu – poprzez podjęcie środków organizacji postępowania i środków dowodowych takich jak sugerowane przez wnoszącego odwołanie – w poszukiwanie znajdujących się w posiadaniu Frontexu dowodów dotyczących tego uproszczonego odesłania.
- 149 W tym względzie należy podkreślić w szczególności, że raport OLAF-u, który został częściowo ujawniony przez różne media i załączony do odwołania wnoszącego odwołanie, wyraźnie odnosi się w pkt 2.2.1 lit. c) do operacji wydalenia zbiorowego, które miały miejsce w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r., a za których ofiarę uważa się wnoszący odwołanie, a w raporcie tym

wskazano, że dwie jednostki Frontexu (risk analysis unit lub „RAU” oraz vulnerability assessment unit lub „VAU”) potwierdziły wiarygodność niektórych sprawozdań „open source”, w tym artykułu Bellingcat, odnoszących się właśnie do tych okoliczności faktycznych.

- 150 W związku z tym Sąd nie mógł, nie naruszając prawa, oddalić wniosków wnoszącego odwołanie o zastosowanie środków organizacji postępowania lub środków dowodowych ze względów wskazanych w pkt 60 zaskarżonego postanowienia, a mianowicie z uwagi na to, że ów Sąd nie jest w żaden sposób zobowiązany do przeprowadzenia dodatkowego środka dowodowego dotyczącego spornych okoliczności faktycznych, nawet jeśli po przeprowadzeniu własnej analizy doszedł do wniosku, iż żaden z elementów akt sprawy nie ma mocy dowodowej.
- 151 Ponadto, co się tyczy wniosku wnoszącego odwołanie o przeprowadzenie rozprawy, aby mógł on złożyć ustne oświadczenia przed Sądem, Sąd naruszył prawo w pkt 58 zaskarżonego postanowienia, oddalając ten wniosek na tej podstawie, że w świetle twierdzenia, zgodnie z którym dowody przedstawione przez wnoszącego odwołanie w sposób oczywisty nie pozwalały na wykazanie okoliczności faktycznych leżących u podstaw podnoszonej szkody, oraz okoliczności, że ogólnie rzecz biorąc, oświadczenia strony skarżącej mają niewielką wartość dowodową, przesłuchanie wnoszącego odwołanie nie pozwoliłoby mu na wywiązanie się ze spoczywającego na nim ciężaru dowodu okoliczności faktycznych leżących u podstaw podnoszonej szkody, tym bardziej że przedstawił on już swoje pisemne oświadczenie.
- 152 Jak bowiem wskazano w pkt 116 i 117 niniejszego wyroku, Sąd nie może uznać a priori, że oświadczenia samej strony skarżącej mają co do zasady jedynie niewielką wartość dowodową. Ponadto z powodów wskazanych w pkt 113–128 niniejszego wyroku pisemne oświadczenie wnoszącego odwołanie, potwierdzone w artykule Bellingcat, a tym samym tworzące zbiór spójnych dowodów, stanowi uprawdopodobnienie okoliczności, że był on ofiarą podnoszonego zdarzenia w dniach 28 i 29 kwietnia 2020 r., w związku z czym jego przesłuchanie mogło umożliwić Sądowi uzyskanie wyjaśnień co do okoliczności faktycznych przedstawionych w pisemnym oświadczeniu wnoszącego odwołanie i pełną ocenę wiarygodności tego oświadczenia.
- 153 W świetle całości powyższych rozważań należy uwzględnić jedyny zarzut odwołania i w konsekwencji uchylić zaskarżone postanowienie.

Przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania

- 154 Zgodnie z art. 61 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przypadku uchylenia orzeczenia Sądu Trybunał może wydać orzeczenie ostateczne w sprawie, jeśli stan postępowania na to pozwala.
- 155 Taki przypadek nie zachodzi w niniejszej sprawie. W istocie, jako że Sąd nie zbadał należycie sporu w celu ustalenia, czy przesłanki odpowiedzialności pozaumownej Frontexu zostały spełnione, stan postępowania nie pozwala na wydanie orzeczenia. Należy zatem przekazać sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd w celu wydania przezeń orzeczenia w przedmiocie skargi wniesionej przez wnoszącego odwołanie.

W przedmiocie kosztów

- 156 Ze względu na fakt, że sprawa zostaje przekazana Sądowi do ponownego rozpoznania, rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Postanowienie Sądu Unii Europejskiej z dnia 13 grudnia 2023 r., Hamoudi/Frontex (T-136/22, EU:T:2023:821), zostaje uchylone.**
- 2) Sprawa zostaje przekazana Sądowi Unii Europejskiej do ponownego rozpoznania.**
- 3) Rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

Podpisy